DIALÓG

KRESŤANSKÝ DISKUSNÝ A POLEMICKÝ MESAČNÍK

11 II. ročník /2009

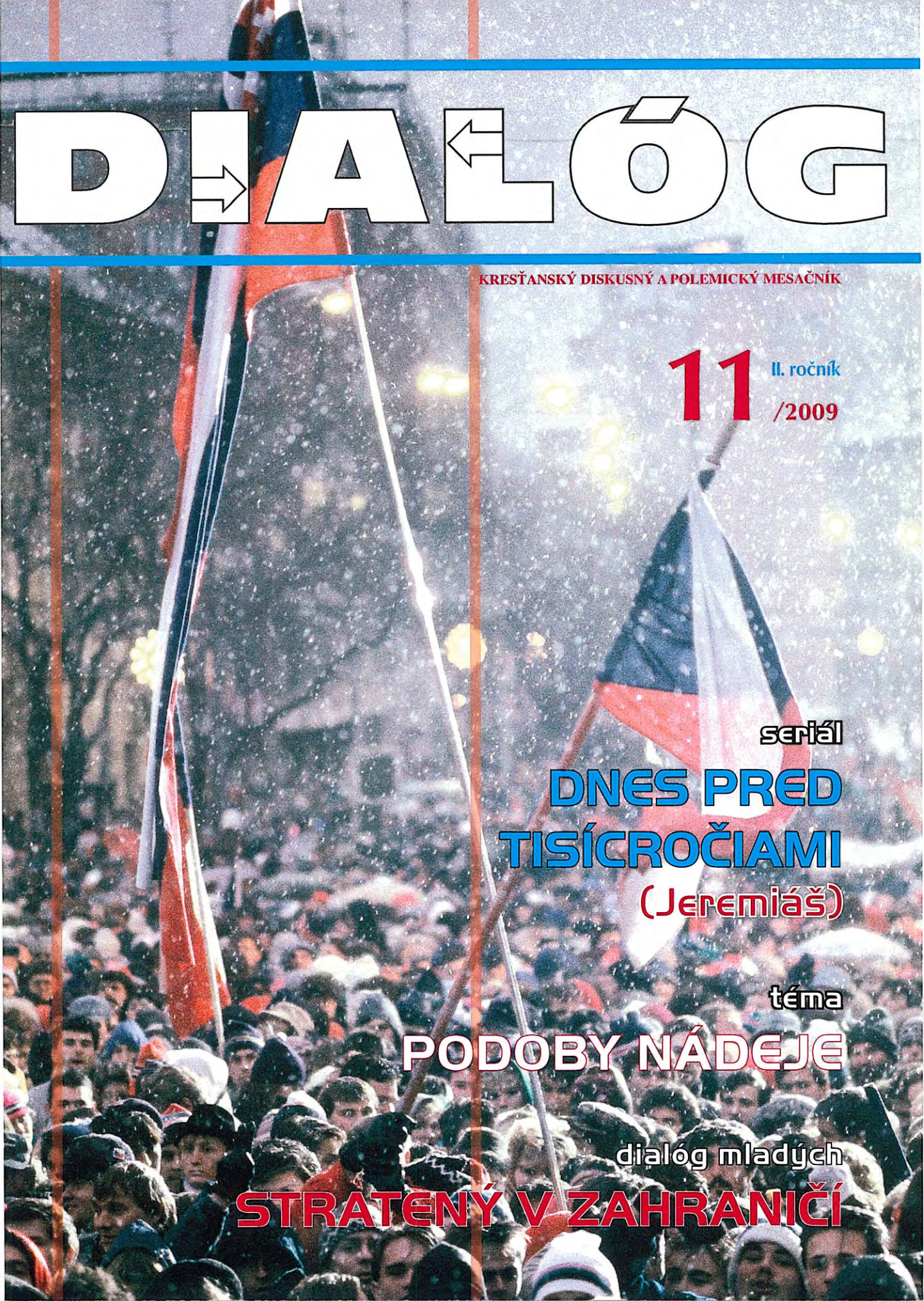

seriál

DNES PRED TISÍCROČIAMI (Jeremiáš)

téma

PODOBY NÁDEJE

dialóg mladých

STRATENÝ V ZAHRANIČÍ

Koncom októbra sa vo Svätom Jure uskutočnila netradičná akcia – tri dni nepretržite bola k dispozícii modlitebná miestnosť v priestoroch Pálffyovského kaštieľa. Akciu organizovala Cirkev bratská vo Svätom Jure. Možno sa pýtate, na čo je potrebné mať takúto špeciálnu miestnosť, keď máme 3 kostoly, do ktorých môže veriaci človek kedykoľvek zájsť a pokojne sa modliť. Nuž, táto miestnosť bola výnimočná nielen svojím tematickým zameraním (témou miestnosti bolo Svätý, svätý Jur), ale i rôznymi kreatívnymi možnosťami, ako vyjadriť svoju modlitbu. Nemusia to byť len slová, môže to byť namaľovaný obraz alebo napísaný odkaz na nástenke. Pre mnohých to bolo miesto, kde sa mohli zastaviť v ruchu bežného dňa a na chvíľu sa zamyslieť nad plynutím svojich životov a stráviť chvíľu v tichosti pred Bohom. A modliť sa za mesto, v ktorom žijeme, za ľudí, vedenie miesta, školu i ostatných kresťanov z iných denominácií. Veríme, že vypovedané modlitby budú vypočuté.

-cbsj-

DIALÓG na rok 2010

ĎAKUJEME
že DIALÓG si našiel miesto vo vašich zboroch i rodinách

TEŠI NÁS
že DIALÓG zaujal aj vás, ktorí si ho požičiavate

NEPOMÔŽE
DIALÓGU, ak chce prežiť, keď si ho požičiavate

POMÔŽE
DIALÓGU, keď si ho na rok **2010** objednáte

OBJEDNÁVKY
u zborových distribútorov, alebo priamo v redakcii (+ poštovné)

DIALÓG

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky:
cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:
262 104 1859/1100, špecifický symbol 1009

Redakčná rada:
Štefan Markuš, predseda
Tibor Máhrik
Bohuslav Piatko
Josef Sýkora
Rastislav Števko

Šéfredaktor:
Bohuslav Piatko
sefredaktor@mesacnikdialog.sk

Redakcia:
Jana Hlatká (kultúra)
Jozef Uhlík (osobnosti)
Žilina:
Jana Rojková, Eva Bechná
Gabriel Gajdoš (webmajster)
e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk

e-mail na redaktorov v tvare:
priezvisko@mesacnikdialog.sk

Jazyková úprava:
Anna Matláková

Dizajn a grafické spracovanie:
Martin Piatko

Adresa redakcie:
Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava,
č. tel.: 02 207 11 468
e-mail: dialog@mesacnikdialog.sk
web: www.mesacnikdialog.sk

Vydavateľ:
Media Svatava, spol. s r.o.

Tlač: Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky:
Foto TASR: November '89
Zadná strana obálky:
Foto TASR: November '89

EV: 2670/08
ISSN: 1337–6985

OBSAH

4
DISKUSNÉ FÓRUM

6
DNES PRED TISÍCROČIAMI (Jeremiáš)
Štefan Evin

9
SLUŽOBNÍK, POVOLANÍM UČITEĽ
Ľubomír Vyhnánek

12
PODOBY NÁDEJE

19
KALVÍNSKA REFORMÁCIA
László Fazekas

20
QUO VADIS, PROTESTANTIZMUS?
Ondrej Garaj

22
KAREL KOLMAN

24
MISIJNÝ VÝLET DO NEPÁLU
Martin Jančo

26
KULTÚRA

27
DIALÓG MLADÝCH (Stratený v zahraničí)

Čas slobody

Po 20. raz spomíname na novembrové udalosti, ktoré pre veriaceho človeka znamenali predovšetkým koniec drastických obmedzení obdobia totality. Pre Kristovu cirkev sa otvorili nebývalé možnosti. Treba spievať novú pieseň a velebiť Pána, ktorý *„mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených"* (Lk 1, 52).

Je to pravda, ale ***celá*** pravda o uplynulých 20 rokoch je zložitejšia a rozpornejšia. Sloboda, ktorú sme získali sa ukázala ako dvojsečná: nebývalé možnosti získala nielen Cirkev a evanjelizácia, ale aj konzum, deštruktívne sekty, ezoterika, mafia, politickí dobrodruhovia. Veľkého brata v Moskve vystriedali úrady EÚ, namiesto červenej totality máme, povedzme, ružovú. Newspeak existoval aj predtým, vývoz zbraní a revolúcie sa nazýval boj za mier, ale rozvinul sa až po novembri. Dnes sa smilstvo volá sexuálne práva a k ľudským právam patrí najmä právo na potrat. Pred 17. novembrom bol len jeden dobre viditeľný nepriateľ; teraz je ich veľa, sú rafinovaní a často aj neviditeľní. Nevdojak sa nám vnucuje biblický obraz:
„Keď nečistý duch vyjde z človeka, ... odíde, vezme sedem iných duchov horších, ako je sám, vojdú do domu a usídlia sa tam. A tak je s tým človekom nakoniec horšie, ako bolo na začiatku." (Lk 11, 24–26).

Čo sme stratili my kresťania a čo sme získali?
Duch Boží pôsobil aj za totality a neboli to malé veci. Napriek vonkajšej neslobode sme žili slobodne, Božie slovo ani vtedy nebolo zviazané. Pre tých, ktorí žili s Bohom, to boli krásne časy. Okolnosti nás priam nútili sústrediť sa na podstatu: študovať a žiť Božie slovo, vyznávať Ježiša, aj keď to znamenalo riskovať, uspokojiť sa so skromným pracovným a spoločenským postavením, ktoré však poskytovalo viac času pre Boha a pre brata, najmä však na život v malých spoločenstvách. Podarilo sa nadviazať zahraničné kontakty, ktoré sa ukázali ako určujúce pre nasledujúce obdobie. Vznikli hnutia, z ktorých vyšla kresťanská elita dneška. Pravda, pôsobenie cirkví bolo obmedzené na pomerne malý okruh ľudí.

Dnes je to úplne iné. Božie slovo sa dostane takmer všade a prináša hmatateľné ovocie. Máme časopisy a knihy, kresťanské rádio a televíziu, veľké evanjelizačné akcie, kontakty s celým svetom, učených teológov, kresťanské politické strany (aspoň to majú v názve), teologické fakulty, nové kostoly, sympóziá a kresťanské umenie. Ale...

Aj priaznivé obdobia majú svoje nebezpečenstvá. Rozmnožia sa akcie a iniciatívy, ale nie vždy sú nesené Duchom Božím. Veriaci neraz podliehajú pokušeniu toľko pracovať pre Božiu vec, že potom niet čas pre Boha. Byť kresťanom sa často oplatí – skvelá šanca pre karieristov, ktorí sa tvária ako kresťania. Niektorí dobre začínajú, ale potom sa dajú strhnúť možnosťami podnikať a zarábať.

Boh, Pán dejín, múdro strieda ťažké a priaznivé časy, lebo na to, aby Cirkev prinášala viac ovocia, je potrebné jedno aj druhé: vonkajšia sloboda aj nesloboda, slnko aj mráz.

Keď budeme ďakovať za november ´89, budeme si vedomí, že našou nádejou nie sú vonkajšie slobody, ale Ježiš Kristus.

A do ďalších rokov, napriek búrkovým mračnám na obzore, pôjdeme plní nádeje. Lebo *„kde sa rozmohol hriech, tam sa ešte väčšmi rozmohla milosť"* (Rim 5, 20).

Mgr. LADISLAV LENC *(Autor je pedagóg a katolícky teológ.)*

PÍŠETE, REAGUJETE, DISKUTUJETE

WWW.MESACNIKDIALOG.SK

Ad: Interrupcie a my (Dialóg 10/2009)

Privítala som otvorenie tejto citlivej témy – interrupcie. Myslím si, že je veľmi potrebné o tom hovoriť a netváriť sa, že veď nás sa to netýka. Diskusia bola pomerne otvorená, s niektorými názormi súhlasím viac s inými menej. V každom prípade je to celospoločenský problém a myslím si, že legislatívnym zákazom interrupcií by sa nič nevyriešilo, práve naopak, otvorila by sa cesta pre „interrupčnú turistiku" a nelegálne (možno aj život ženy ohrozujúce) zákroky. Som presvedčená, že pre každú normálnu, rozumnú ženu je takéto rozhodnutie ťažké a hlavne veľmi ťažké (obzvlášť, ak je to žena veriaca). Podporujem názor, ktorý bol vyslovený aj v diskusii, že Pán Ježiš nám ponúka veľmi jasný postoj k životu a ľuďom dáva slobodu. Je teda na nás, ako sa rozhodneme. Za nový život sú zodpovední obaja partneri a našou snahou by malo byť, aby oni spoločne rozhodovali o počatom dieťati a sami odmietali interrupciu. Na záver by som mala ešte jednu pripomienku: je mi ľúto, že k tejto téme nebola do diskusie pozvaná žiadna žena, lebo či chceme alebo nechceme, žien sa to predsa len týka bytostnejšie.

Katarína Poláková (www.mesacnikdialog.sk)

Ad: Evolúcia a stvorenie (Dialóg 6-7/2009)

V ohlase na túto tému čitateľ konštatoval, že v diskusii o evolúcii a stvorení „boli prezentované dva diametrálne odlišné pohľady kresťanov, medzi ktorými asi nie je možný kompromis..." Čo s tým? – pýta sa Jan Komrska. V nasledujúcom príspevku zdôrazňujem zložitosť akejkoľvek odpovede na otázku. Popíšem fenomén, ktorý v dišpute o pôvode života polarizuje aj evanjelikálnych kresťanov a vnáša do ich prostredia nesúlad – aj pre nedostatok informácií.

Čo je Inteligentný dizajn? Inteligentný dizajn (ID) sa pokladá za nástroj vedy, ktorým skúma pôvod zložitých biologických sústav. Príčinu ich existencie pripisuje zásahu vyššej inteligencie. V kresťanských kruhoch sa stal apologetickým nástrojom pre vieru v Stvoriteľa. Argumenty ID sa navyše stotožňujú s empirickým dôkazom interferencie nedefinovaného agenta do prírodných dejov (ktorý môže, ale nemusí byť kresťanský Boh) a ktorý operuje v slepých zákonoch prírody. Kreacionisti uverili, že veda má k dispozícii racionálny dôkaz o existencii Stvoriteľa. Je to naozaj tak?

Nepochybne, hľadanie dôkazov inteligentného zásahu do prírodných procesov je oprávnené. Napríklad: Archeológ skúma, či kamenný artefakt bol stvárnený prírodným procesom (eróziou, sopečnou činnosťou a pod.), alebo vplyvom vyššej inteligencie. Roztriedi kamene do dvoch množím. Do množiny A zaradí také, ktorých zloženie a tvary evidentne ovplyvnila príroda. Do množiny B zase tie, o ktorých má pochybnosti a predpokladá, že boli vytvorené pôsobením inteligentného agenta. Takýto proces identifikácie artefaktov je zjavne odlišný od metodiky, akú by použil zástanca ID. Pri vyšetrovaní biologických sústav, postupom ID, je množina A prázdna, pretože v živej prírode neexistujú organizmy (ak ID je korektná hypotéza), ktoré by mohli vzniknúť bez zásahu inteligentného dizajnéra. Preto porovnávať prvky z množiny A s prvkami B je znemožnené a rozhodovanie o ich pôvode, podobne ako pri archeologickom výskume, je otázne.

Čo však môžeme vyhlásiť o celkoch, ktoré odborníci nazvali sústavami s neredukovateľnou komplexnosťou? Odkiaľ sa vzali? Potrebovali zásah inteligentného dizajnera? Snáď. Otázkou je, či sa to dá dokázať? Veda je o pozorovaní a experimentovaní, o potvrdzovaní alebo falzifikovaní hypotéz. Ak archeológ skúma nerast, ktorý viditeľne nevznikol sedimentáciou, potom spochybní platnosť hypotézy jeho vytvárania

procesom dlhodobého pôsobenia vody. Ak nájde predmet s vysokým obsahom hélia, potom zapochybuje o korektnosti zákona rádioaktívneho rozpadu. Exaktné vedy sú preto exaktné, lebo dokážu nefunkčné teórie prehodnotiť a tým meniť predstavy o svete.

V kontexte predchádzajúceho kladieme kľúčovú otázku: Je podobný prístup možný aj u sústav s neredukovateľnou komplexnosťou? Môžeme, napr. na základe nových experimentálnych dát vylúčiť proces náhodných krokov? Nemohli časti komplexu (s rôznymi vlastnosťami) vzniknúť evolúciou a ako také v následnom procese sa zlúčiť do celku s úplne novou funkciou? Nepravdepodobné? Možno. Ale, vieme na 100 % vyhlásiť, že takýto proces je nepravdepodobný? Ak štatistická matematika nedokáže také číslo vypočítať, potom argument ID, že „bez zásahu inteligentného dizajnéra komplexný systém nemohol vzniknúť" nie je silnejší ako protiargument, že o systéme ešte nevieme všetko a najmä, aká bola jeho minulosť. Dokonca tvrdenie, že mohol byť výsledkom evolúcie je legitímne (sic!). A čo ak sa v budúcnosti objaví kandidát na Nobelovu cenu a objaví mechanizmus, ako „nová a nevysvetliteľná" funkcia „neredukovateľného komplexu" bola výsledkom evolúcie? Argument ID sa týmto spôsobom zužuje na známy, navyše prekonaný predpoklad o „Bohu medzery", ktorý staval na výroku: „Nevidím spôsob ako mohla evolúcia niečo také vyprodukovať, takže určite musel zasiahnuť Boh". O vede veríme, že „nikdy nemôže povedať nikdy", preto ID nie je typickou vedeckou disciplínou.

Môže sa stať ID súčasťou teologického myslenia evanjelikálov? Prv, ako ma čitatelia „odpíšu" a vyhlásia za heretika, dovolím si predložiť pádnejší dôvod, prečo by evanjelikáli mali byť opatrnejší pri odvolávaní sa na dôkazy o zásahu inteligentného konštruktéra do tzv. neredukovateľných komplexných sústav. Vedecký svet žasne nad záhadou obranno-útočných mechanizmov niektorých živočíšnych druhov. Podobné funkcie totiž neboli nutné pri prvotnom stvorení živej prírody. V prírode existuje živočích, ktorý pri obrane pred predátorom vypľuje zo svojho tela zložitú chemickú zlúčeninu, čím ho paralyzuje. Ako nadobudol túto vlastnosť, keď s najväčšou pravdepodobnosťou obrannú funkciu, pred pádom človeka nepotreboval? Pokiaľ nenavrhneme nejakú ad hoc hypotézu (pritom krajne nebiblickú), ktorá by predpokladala, že Boh svoje dielo po vyhnaní Adama a Evy z Raja opravoval, resp. nanovo stvoril živočíšny svet, tak sme nútení vyhlásiť, že obranno-útočné mechanizmy sa u zvierat vyvinuli neskôr, evolučnými procesmi, alebo, po páde sa modifikovali na vlastnosti, ktoré pôvodne v Raji boli iné.

Takže. Ak na jednej strane tvrdíme, že prírodné procesy by museli mať nepredstaviteľne špecifické a krajne nepravdepodobné úlohy pri formovaní vysoko komplexných biologických sústav, potom sotva môžeme odoprieť evolucionistom právo, dožadovať sa podobnej možnosti. Preto pri pokusoch vyhlasovať výskyt komplexných sústav za dôkazy dizajnu, sa môžeme chytiť do vlastnej pasce. Idea ID nie je nosná pre evanjelikálnu teológiu.

Aký postoj by mali kresťania zaujať voči ID?
Je známe, že mnohí protagonisti ID sú teistickí evolucionisti, ktorí pokladajú procesy usmerňovanej evolúcie za kreatívny nástroj v Božích rukách. V mysliach mnohých kresťanov, medzi ID a kreacionizmom, je podporná súvislosť. Nazdávam sa však, že takéto prepojenie je iba zdanlivé a biblickú správu o stvorení nepodporuje. Keďže koncepcia ID je úspešná v sekulárnom prostredí, potom ide skôr o prenikanie synkretizmu do prostredia veriacich ľudí. Som presvedčený, že ľudia veria v Stvoriteľa preto, lebo sa držia autority Biblie a to ich podnecuje brániť sa voči scestným teologickým dôsledkom, pripúšťajúcim smrť pred pádom človeka, popierať globálnu potopu alebo podmínovanie spoľahlivosti biblickej histórie. Je dôležité stavať na pevných biblických princípoch a nie na filozofickej špekulácii, ktorá podkopáva jedinečnosť biblického zjavenia.

Argumenty ID sú z hľadiska exaktnej vedy postavené na piesku. Pre vieru v stvoriteľskú moc Boha biblie je významné na to upozorňovať. Ak chceme ctiť výsledky autentickej vedy, potom nesmieme pripustiť, aby pseudovedecké hypotézy nahradzovali odhaľovanie pravdy. Dôvera v ID mi pripadá ako príprava na vojnu so starými, neúčinnými a zhrdzavenými zbraňami. Veď súčasná moderná veda poskytuje jedinečné dôkazy pre kreacionizmus (ako napr.: zrod času a priestoru, fenomén rastu entropie, presné „nastavenie" fyzikálnych konštánt vo vesmíre a pod.) a tie by sme mali uprednostňovať pred špekulatívnymi argumentmi ID. Nepochybne, náš vesmír bol stvorený veľmi inteligentne. „Naladenie" nutných podmienok pre jeho existenciu a udržovanie, najmä života na našej planéte, však nemôže byť výsledkom práce konštruktéra. Boh nie je inžinier. Je Stvoriteľom neopakovateľného diela. Neprekonateľným problémom koncepcie Inteligentného dizajnu je, že nedokáže zadefinovať kritériá pre realizáciu jedinečného plánu, ktoré možno vedecky overiť či falzifikovať. Preto je ID filozofiou. Dôkazy o zásahu vyššej inteligencie do zložitých sústav sú vágne a v podstate pracujú proti viere kreacionistov. Akékoľvek spájanie ID s kreacionizmom preto pokladám za scestné, tak teologicky ako aj vedecky. Inteligentný dizajn nie je pre kreacionistov najlepšou správou.

Štefan Markuš, Bratislava

Pramene:

1. Denis Alexander: *Creation or Evolution, Do we have to choose?*, Monarch Books, 2008
2. Michael J. Behe: *Darwinova černá skřinka*, Návrat domů, Praha 2002
3. Andrew Cullen: *Beware the Siren voice of Intelligent Design*, Origins, Vol. 49, December 2008
4. Karl Popper: *Unended Quest, An Intellectual Autobiography*, Routledge, London 1992
5. Stuart Burgess: *Hallmarks of Design*, One Day Publications, Leominster 2008
6. Július Krempaský: *Veda verzus viera*, Veda, Bratislava 2006

JEREMIÁŠ ALEBO ÚSPECH V NEÚSPECHU

ŠTEFAN EVIN

Nazývajú ho anjel biznisu, lebo dokáže zachrániť perspektívne alebo strategické podniky pred krachom. Nedávno sa priznal, že keď zachraňoval U. S. Steel, teda bývalé Východoslovenské železiarne, išlo mu o život. Dnes by už Gabriel Eichler do podobného podujatia v žiadnom prípade nešiel, ale vtedy sa stal úspešným krízovým manažérom, reformátorom, ktorý vyviedol železiarne z fatálnej krízy. Mimoriadne úspešný muž. O takých je vždy záujem. Vlastne iba o takých, bez ohľadu na to, či budú šéfovať energetickému gigantu, rodinnej firme alebo iba svojej vŕtačke.

Hľadáme schopných a úspešných, za ktorými bude vidieť dobrú prácu. Tomu sa venujú personalisti, personálne agentúry a firemné oddelenia pre manažment ľudských zdrojov. Od vytipovaného človeka, ktorého chcú prijať do firmy alebo odporučiť jeho prijatie sa očakáva, že to bude produktívny a efektívny zamestnanec. Nikto nechce neschopnú osobu, ale ani horlivého a snaživého zamestnanca, ktorý v konečnom súčte nič užitočné neurobí.

Rast, náš rast!

Produktivita, efektívnosť a rozvoj sú dnes požadované a cenené atribúty ľudí aj firiem. Občas to personalisti v inzerátoch „prepísknu", keď prezradia, že chcú sekretárku alebo manažéra do 30 rokov s úctyhodným vzdelaním a aspoň 10-ročnou praxou. V každom prípade sa uchádzačovi zíde profesný životopis doložený overiteľnými úspechmi na predchádzajúcich postoch. Absolventi škôl preto občas ťahajú za kratší koniec. Ak nenarazia na spoločnosť, ktorá hľadá práve mladé mozgy. No aj ich prínos je starostlivo monitorovaný, lebo majiteľov zaujíma predovšetkým percento rastu obchodov, obratov, ziskov. Preto dnes vládne taká ekonomická nervozita, lebo to nerastie. Dokonca to klesá. Pre spokojnosť ekonómov – štátnych, firemných aj rodinných stačí, ak to rastie, ak sme efektívni, tak sme úspešní.

Môžeme vztiahnuť podobné očakávania efektívnosti a rastu aj na život cirkevného spoločenstva? V niektorých aspektoch určite, najmä v tých technicko-prevádzkových, keď ide o kvalitu prostredia a zázemia. Chceme, aby zvukári robili svoju prácu tak dobre, že si to ani nevšimneme. Aby webová stránka bola príťažlivá a prehľadná. Aby nám nevlhli steny, aby sa každý zmestil do modlitebne, aby hudobné nástroje ladili a neónové lampy neblikali. Položme si aj odvážnejšiu otázku – je náš zbor efektívny v šírení evanjelia? Nedá sa pritom vyhnúť otázke, či rastie početne i kvalitatívne. Ale poďme ešte ďalej: Akí efektívni sú duchovní pracovníci, kazatelia, farári...?

Veľa závisí od toho, čoho sa týkajú a ako sú nastavené naše kritériá úspešnosti a rastu. Počet ľudí na bohoslužbách, počet krstov a počet aktívnych členov spoločenstva veľa napovie. Ešte viacej prezrádzajú trendy – zapĺňa sa alebo sa vyprázdňuje kostol, v ktorom pravidelne kážem? Pravdaže poznáme aj odvedenie tlaku na výsledky cez poistný ventil smerom od úspešnosti k vernosti.

Čelíme tejto výzve a záleží od typu osobnosti a zrelosti, ako sa s ňou vyrovnávame. Bohu vďaka za všetky miesta, kde sa vďaka evanjeliu, vďaka verným, obdarovaným a schopným služobníkom a predovšetkým vďaka Božej milosti viditeľne a hmatateľne rozširuje živá a životaschopná cirkev plná Ježišových učeníkov. Ale čo tam, kde to vyzerá chudobnejšie, menej slávne a menej úspešne? Túto výzvu niektorí pracovníci neustále nesú v sebe, iným ju pripomínajú cirkevné výbory alebo premotivovaní či večne nespokojní spolupútnici.

Vidíme potreby a očakávania na nás kladené, poznáme niektoré svoje schopnosti a slabosti, prehodnocujeme svoje rozhodnutie vstúpiť do služby. Intenzitu a zrozumiteľnosť Božieho volania i postoj spoločenstva, ktoré nás kedysi oslovilo. Berieme vážne Ježišove slová, že na dobrom strome očakáva dobré ovocie, no niekedy nedokážeme presvedčiť ani samých seba, že to, čo robíme je dobré, nieto druhých. Inokedy sme pesimisti aj tam, kde to nie je namieste. Avšak beda nám, ak sa staneme ľahostajnými a pôjde nám už iba o naše vlastné prežitie. – Vieme si predstaviť, že by sme boli povolaní do duchovnej služby, kde by nám už na začiatku celej našej misie Boh povedal, že naša služba bude podľa ľudských kritérií totálnym fiaskom? Taká *Mission impossible*. Čo by sme povedali na „job description" (pracovnú náplň), z ktorej už dopredu

neplynie žiadna satisfakcia, ale zúfalá frustrácia?

Hospodin pozdvihuje

Ťažko predstaviteľný obraz takého neefektívneho a neproduktívneho služobníka má reálneho predstaviteľa v prorokovi Jeremiášovi. Neúspešný reformátor. Navštívme ho a niektorí z nás v ňom možno nájdu veľmi chápavého spoločníka s vysokou mierou empatie k ich vlastnej situácii.

Vďaka tomu, že jeho blízkym priateľom bol pisár Báruch, vieme o ňom viacej ako o ktoromkoľvek inom prorokovi. 52 kapitol jeho knihy poskytuje plastický obraz proroka, jeho doby, jeho súčasníkov a jeho zápasov. Jeho životné osudy nerozlučne splývali s tragickou históriou jeho krajiny. Narodil sa blízko Jeruzalema v Anatóte do postkresťanskej atmosféry svojej doby. Niežeby ľudia v nič neverili, len vieru v Stvoriteľa a Otca, ktorá ich mala viesť k mravnosti, spravodlivosti a pokoju vymenili za náboženstvo konzumu, divokého trhu, právo silnejšieho, čo zdegradovalo takmer všetky vzťahy a vyvolalo Boží hnev. Z Božej cirkvi sa šíril nepríjemný zápach. Politická situácia bola nestabilná. Na trón sa dostáva iba osemročný kráľ Joziáš, ktorý zdedil neradostnú situáciu: Jeho dedo, kráľ Manases, má jedno z najhorších vysvedčení v Biblii: *Menašše ich zviedol, takže páchali väčšie zlo, než národy, ktoré Hospodin vyhubil spred Izraelitov* (2Krľ 21, 9). Podobne Joziášov otec, ktorého zavraždila vlastná ochranka. Ale svedectvo o Joziášovi je pekné: *Robil to, čo uznáva Hospodin za správne. Chodil po všetkých cestách svojho praotca Dávida a neodkláňal sa ani napravo ani naľavo* (2Krľ 22, 2). Pri jeho upratovaní chrámu (bohoslužby sa v ňom už roky nekonali) sa našiel Mojžišov zákon – zmluva Hospodinova s Izraelom. Dal si z nej čítať a keď sa dozvedel o dôsledkoch, ktoré hrozia jeho krajine za neposlušnosť a modloslužbu, *...veľký je Hospodinov hnev, ktorý vzplanul proti nám preto, že naši predkovia neposlúchali slová tejto knihy* (2Krľ 22, 13), zavelil k náboženskej reforme. Oboznámil s Božím zákonom celý národ. Obnovili sľub, že budú poslúchať Hospodina. Obnovil bohoslužbu v chráme, zhromaždil kňazov, odstránil všetky kultové miesta pohanských božstiev a na záver slávili Veľkonočnú slávnosť spasenia v rozsahu, aký nepamätali od čias sudcov.

GUSTAVE DORÉ: Jeremiáš diktuje Barúchovi proroctvá, Biblia, Tours 1866

Napriek veľkému duchovnému úpadku sa Jeremiášovi rodičia aspoň jeho menom usilovali vyjadriť svoju vieru v Hospodina a nádej na lepšiu budúcnosť: *Jeremiáš=Hospodin pozdvihuje*. Jeden košický primátor dal vyryť mená darcov do dlaždíc na pešej zóne. O svojom mene nerozhodujeme my a nie je ani dôležité, aké meno máme. Dôležité je, aby o nás platilo: ...XY robil to, čo je dobré v očiach Hospodinových.

Poď a neboj sa!

Mladučký Jeremiáš, syn kňaza Hilkiáša, ktorý spolupracoval na Joziášovej reforme, sa pripravoval na bohoslužobnú dráhu kňaza. Ale Boh mal pre neho poslanie, ktoré bolo na hony vzdialené od pravidelnej, pokojnej a naprogramovanej chrámovej bohoslužby. Pri prvom oslovení sa Jeremiáš zdráhal a netajil veľké rozpaky. Necítil sa byť tým najpovolanejším a pridáva pádny argument o svojej slabej komunikatívnosti a mladosti. S povolaním a poslaním však dostáva aj uistenie: Poď-choď-neboj sa! Nedes sa! Ja som s tebou! A aké to bolo poslanie? *Ustanovil som ťa dnes nad národmi a kráľovstvami, aby si vytrhával a rúcal, ničil a plienil, aby si budoval a sadil.*

Do toho prišla nádejná Joziášova reforma, a tak sa zdalo, že všetko bude opäť v poriadku, veď národ sa obrátil k Hospodinovi. Ale reforma skončila neúspechom. Došlo iba k formálnej obnove bohoslužieb bez vnútornej premeny ľudí. Reformácia zostala len v chráme, v obrade, nepresťahovala sa do uctievania z duše, do ďakovania z lásky, do vzťahov, do zmeny života a životného štýlu. Deň Božieho hnevu sa blíži a Boh mu ukázal, aký koniec➤

postihne kráľovstvo a poslal ho, aby celému okoliu hovoril o blížiacom sa súde.

Bola to ťažká zvesť na prijatie pre proroka samotného, nieto ešte na zvestovanie vladárom a silnej duchovnej opozícii (neverní kňazi a falošní proroci). Najdeprimujúcejšie je to, že Boh mu vôbec nedáva vyhliadky na úspech jeho kazateľskej misie: *Keď im povieš všetky tieto slová, nebudú ťa počúvať, ak na nich zavoláš, neodpovedia ti* (Jer 7, 27). Potom ako už prešiel kus cesty vo svojej službe, uvažuje nad sebou a svojou pozíciou (kapitola 20):

Zvábil si ma, Hospodin, a ja som sa dal zvábiť, pritiahol si ma k sebe a premohol si ma. Za týmto vyznaním o Božom záujme nasleduje ťažký povzdych:

Som terčom posmechu celý čas, každý sa mi posmieva... Chce sa vzdať ťažkého bremena služby a je na hranici rezignácie:

Jeho kolegu proroka Uriáša umučili, keď ho najprv vládni agenti uniesli z Egypta, kde sa chcel ukryť.

Po prvom dobytí Jeruzalema píše zajatcom v Babylone dôležitý list na povzbudenie. Hovorí o 70-ročnom zajatí a návrate. Nenávidia ho falošní proroci v Jeruzaleme aj v Babylone, lebo oni sebavedomo predpovedajú iba 2 roky zajatia.

Veľkým paradoxom je, že pohan a dobyvateľ Nebúkadnecar mu poskytne úplnú ochranu. Dostal slobodu a na výber, či chce zostať doma, alebo ísť za krajanmi do Babylonu.

Zvyšky národa v Jeruzaleme varuje, aby nehľadali záchranu v Egypte, krajine ich otroctva. Neposlúchnu ho a prinútia ho ísť s nimi. Tam kdesi pri Níle utíchol jeho hlas verného proroka.

Do tejto situácie sa žiada nejaká nádej, východisko, perspektíva. V Jeremiášovom prorockom odkaze ho napriek temným tónom nachádzame na každom kroku. Politický a náboženský establišment počul iba jeho kritiku. Nepočuli to najdôležitejšie: volanie k pokániu srdca.

Lebo ja poznám svoje zámery, ktoré mám s vami – znie výrok Hospodina. Sú to zámery pokoja a nie nešťastia, dám vám budúcnosť a nádej, úmysly smerujúce k blahu a nie k nešťastiu: dám vám budúcnosť a nádej. Keď budete ku mne volať, keď prídete a budete sa ku mne modliť, vypočujem vás.... (Jer 29, 11–12)

Pri ťažkých slovách o súde im unikla druhá časť jeho posolstva – dôvody k nádeji. Veď už pri jeho povolaní sa hovorí aj o stavaní a sadení. Dodáva nádej zajatcom, že je to dočasné. Ohlasuje príchod Mesiáša a budúcu spásu Božieho ľudu. Osobne prejavil dôveru v lepšiu budúcnosť tým, že kúpil pole v rodnej dedine vtedy, keď Babylončania obliehali Jeruzalem a porážka bola na dohľad: *Ešte sa budú kupovať domy i polia i vinice v tejto krajine.*

Jeremiáš nebol zúfalým kazateľom zúfalstva. Naopak, pripravoval ľudí na to, aby dokázali čeliť zúfalstvu a prekonávať ho. Snažil sa ich naučiť, ako prežiť národnú katastrofu, ktorú sami privolali: pokoriť sa pred Bohom, vzdať sa dobyvateľom, zmieriť sa s protivenstvom a dúfať v Božiu spravodlivosť a lásku. On sám nebol uchránený tohto zápasu.

Keď sa od manažérov, ekonómov aj duchovných služobníkov očakávajú iba viditeľné a dobre zobchodovateľné pozitívne výsledky, je užitočné vedieť aj o Jeremiášovi a jeho službe. – Na prvý pohľad ľudsky fiasko, no v Božej zvrchovanej réžii. Ďaleko od úspechu. Zrazený dole. A napriek tomu sa, či práve preto, zlomený do kolien, odkiaľ je však k Bohu najbližšie, obracia s hlbokou dôverou a víziou triumfu k Nemu: *Uzdrav ma, Hospodin, a budem uzdravený, zachráň ma a budem zachránený, lebo Ty si moja chvála* (Jer 17, 14). ◘

Jeremiáš nebol zúfalým kazateľom zúfalstva, ale učil ako zúfalstvo a tragédiu prekonať

Nebudem pripomínať slovo Hospodinovo a nepoviem už ani slovo v jeho mene. V srdci ma však slovo pálilo ako oheň... snažil som sa ho v sebe zadržať, ale nevládal som.

A potom opäť vyznáva Božiu pomoc:

Ale Hospodin je so mnou ako mocný hrdina...

A vzápätí v hlbokej depresii nesmierne trpí a zúfalý ľutuje, že sa narodil:

Prekliaty deň, v ktorom som sa narodil! Deň, keď ma porodila moja matka, nech nie je požehnaný! Prekliaty muž, ktorý oznámil môjmu otcovi: Narodilo sa ti dieťa, chlapec!

Keď aj Boh odmieta

V opustenosti a zúfalstve sa u neho prejavujú príznaky paranoje. To nie je celebrita, to je takmer troska. Kde je úspech Božieho služobníka?

Keď verejne vystúpil a pred chrámovým vchodom hovoril o zničení chrámu – čo pre neverných kňazov bolo nepredstaviteľné rúhanie, skoro ho zabili a zakázali mu vstup do chrámovej štvrte.

Jeho rodáci z Anatótu sa za neho tak hanbili, že vyslali komando, ktoré ho malo zavraždiť. Vôbec sa nebavili o tom, či si zaslúži plat, bavili sa o tom, že si nezaslúži ani žiť.

Boh opakovane odmieta jeho prihováranie sa za ľud, lebo je ochotný prijať už len pokánie ľudu a skutočné prejavy pokánia.

Mal úradný zákaz kázať. Jeho spisy, pracne napísané na drahom pergamene, kráľ s pôžitkom krájal na kúsky a pálil v kozube. On, najväčší vlastenec bol obvinený z vlastizrady, keď naliehal, aby pokorne prijali Boží trest a vzdali sa dobyvateľom. Uväznili ho, aby nepodrýval bojovú morálku. Potom ho hodili do prázdnej nádrže na vodu, kde sa takmer utopil v bahne – čo je asi jediná udalosť, ktorú o Jeremiášovi učíme deti.

SLUŽOBNÍK, POVOLANÍM RIADITEĽ

Foto: ARCHÍV RÁDIA 7

ĽUBOMÍR VYHNÁNEK *vyrastal v angažovanej kresťanskej rodine. Svoje najdôležitejšie životné rozhodnutie odovzdať svoj život Ježišovi urobil ešte v detstve, ako desaťročný. Po absolvovaní Elektrotechnickej fakulty SVŠT pracoval v Elektrotechnickom ústave SAV v oblasti základného výskumu polovodičov. Riaditeľa kresťanskej rozhlasovej spoločnosti Trans World Radio-Slovakia začal vykonávať v roku 1990 a je ním doteraz. Je ženatý, s manželkou Helenou má štyri deti. Je zároveň starším Kresťanského zboru v Bratislave-Rači. Porozprával sa s ním* BOHUSLAV PIATKO.

Ako ste sa vy vlastne dostali k práci v rádiu. Celý život som pracoval v rozhlase, ale s vami som sa nestretol.

Má to korene ešte kdesi v polovici 70. rokov minulého storočia, keď som začal robiť nahrávky pre kresťanské vysielanie Trans World Radio (TWR) z Monte Carla. Bolo to vysielanie známe aj ako Rádio Monte Carlo a v čase totality vysielanie vo východoeurópskych jazykoch pripravovali emigranti. Mnohí za „železnou oponou" lovili každý deň na krátkych vlnách 15-minútové relácie, ktoré boli pre nich častokrát jedinou duchovnou potravou. Mnohí nechodili do kostola, pretože sa obávali, že stratia pozíciu v zamestnaní. Bolo pre mňa potešujúce počuť po nežnej revolúcii, keď sme mali stretnutia s poslucháčmi väčšinou v kultúrnych domoch vo všetky väčších mestách na Slovensku, že vysielanie TWR z Monte Carla počúvali kresťania naprieč celým cirkevným spektrom. Ale rozhlasové vysielanie okrem slova (prózy) potrebuje aj piesne a poéziu. A tak občas niektorý z technikov TWR obchádzal krajiny Východnej Európy a zbieral kresťanskú umeleckú produkciu. Niekto ich navigoval aj ku mne a tak ma začali pravidelne navštevovať aspoň raz do roka. Na prelome 60. a 70. rokov som sám hral v kresťanskej hudobnej skupine a keďže sa vtedy nedali nahrávky robiť v štúdiách, ako je to bežné teraz, vďaka otcovi, ktorý mal k elektronike pozitívny vzťah, som si mohol vybudovať na tie časy celkom slušné nahrávacie štúdio. Teda presnejšie povedané nahrávaciu techniku. Pretože sa nahrávalo buď vo väčšej obývačke, alebo v zborovej miestnosti. Bolo to v druhej polovici 60. rokov, keď leteli elektrické gitary a skupiny ako Beatles, Bee Gees alebo Shadows. U vás, na Cukrovej (ešte v starej budove) v tej dobe hrala skupina Tŕne. Samozrejme, o možnosti urobiť solídnu nahrávku sa dozvedeli aj iné kresťanské skupiny z rôznych cirkví a pozývali ma, aby som ich nahral. Tak som si postupne vybudoval celkom slušný hudobný archív. To boli moje prvé kontakty s nahrávacou technikou, aj keď to ešte nebol rozhlas.

Takže, kedy ste po prvý raz vstúpili na rozhlasovú pôdu osobne?

Vďaka spomínanému hudobnému archívu som získal hneď po revolúcii prístup do Slovenského rozhlasu. Bolo to na Vianoce roku 1989. Spoločnosť bola po novembri už v nezadržateľnom pohybe. A počas Vianoc chceli v Slovenskom rozhlase vysielať kresťanské piesne – ale okrem kolied nič iné v archíve nemali. Niekto „rozhlasákom" prezradil, že mám doma hudobný archív s kresťanskými titulmi so slušnou technickou kvalitou – aj s vianočnou tematikou. Vtedy po prvý krát odzneli v éteri cez Slovenský rozhlas nahrávky kresťanských hudobných skupín, ktoré boli nahrávané v komunistickom undergrounde. To bol môj prvý kontakt s rozhlasom.

Okrem toho v januári 1990 menili v rozhlase programovú štruktúru a namiesto „Večera sovietskych piesní" chceli niečo kresťanské. Tak som dostal šancu redaktorsky aj moderátorsky pripravovať raz mesačne polhodinovú reláciu, ktorú som nazval „Kresťanské songy", v ktorej som najprv predstavoval kresťanské hudobné skupiny – domáce aj zahraničné. Neskôr som dostal úplne voľnú ruku na výber témy, ktorá bola preložená niekoľkými kresťanskými skladbami. Aj vďaka priaznivej poslucháčskej odozve sa táto relácia udržala vo vysielaní Slovenského rozhlasu celých 15 rokov...

Kedy ste začali vysielať programy pripravované pod hlavičkou TWR-Slovakia?

Pripravovať programy pre vysielanie z Monte Carla sme začali bezprostredne po nežnej revolúcii, lebo ľudia, ktorí robili vysielanie v Monte Carle v tom čase už odchádzali do dôchodku a tak sme akousi prirodzenou cestou prebrali štafetu. Pamätníci poznajú pseudonymy redaktorov – emigrantov ako Jozef Slivka (Róbert Poloha) Ema Poláková (Ema Polohová) alebo Peter Poľana ➤

(Jozef Gábor)... Pripravovali sme najprv 15-minútové programy na krátkych vlnách, neskôr pribudlo vysielanie na stredných vlnách a koncom 90-tych rokov aj cez satelit. Na konci 90-tych rokov sme vysielali tri relácie denne v celkovej dĺžke 60 minút (ráno, poobede a večer). Ale rozhlasovou stanicou sme sa stali až v roku 2005, keď sme spolu s českou redakciou TWR dostali licenciu

Prestrihnutie pásky pri začatí satelitného vysielania

na 24-hodinové kresťanské satelitné vysielanie, ktoré sa objavilo v éteri na satelite ASTRA3A, kde je väčšina slovenských a českých rozhlasových a televíznych staníc. 2. januára 2006. Stanica sa volá Rádio7 – čo, verím, čitatelia Dialógu vedia... Kto má prístup na internet, môže vysielanie počúvať aj prostredníctvom našej webovej stránky ***www.radio7.sk***

V 90. rokoch už bolo dobre. Ale predtým – nemali ste strach?

No, boli všelijaké zážitky, bolo by o čom rozprávať. V tej dobe bolo trestné čo aj len vlastniť nejakú kopírovaciu techniku – napr. malý stolný cyklostyl. Ale zákaz sa vzťahoval aj na rýchlokopírky na množenie audiokaziet, alebo aj na akúkoľvek profesionálnu nahrávaciu techniku. Tí skôr narodení si pamätajú, že každá matrica (blana), ktorá slúžila na rozmnožovanie textových správ v štátnych podnikoch, bola očíslovaná a prísne kontrolovaná. Režim sa bál šírenia iných názorov ako bola oficiálna propaganda. Ale napriek tomu sa občas podarilo kresťanom „ušetriť" nejaké tie blany a použili ich na množenie jednoduchých traktátov a rozsahom kratšej kresťanskej literatúry.

Len na okraj spomeniem, že som bol zapojený aj do reťaze pašovania kresťanskej literatúry zo zahraničia. Pri tom som si tiež zažil svoje. Poznáte príslovie: „Tak dlho sa chodí s džbánom po vodu..." Veľakrát odovzdávanie literatúry, ktoré bolo vždy v noci, prebehlo bez akýchkoľvek problémov. Častokrát som sa čudoval, ako dokázali pri prechode cez hranicu títo „turisti" ukryť v mikrobuse niekedy až 10 vriec(!) rôznej kresťanskej literatúry. Obdivoval som ich odvahu. Boli to napr. aj mladé rodiny s malými deťmi... No raz sa stalo, bolo to v polovici 80. rokov, že pri prechode cez česko-západonemeckú hranicu colníci takúto zásielku zachytili, upozornili štátnu bezpečnosť(ŠTB) a sledovali auto až k nášmu domu... Prežili sme spolu s manželkou vtedy krušné chvíle. Detaily vynechám. Jediné šťastie bolo, že v Sovietskom zväze (Rusku) už začala „perestrojka", teda zásadná zmena politického kurzu. Naši politici zneisteli, nedostávali z Ruska žiadne inštrukcie a prejavilo sa to aj na práci polície tak, že neboli pri výsluchu „nepriateľov režimu" brutálni. Na polícii som strávil takmer 24 hodín bez jedla a pitia.

Na druhy deň poobede urobili u nás domovu prehliadku. Uvedomil som si, že je zle, pretože som mal doma rychlokopírku na magnetofónové kazety a aj profesionálny magnetofón Revox, ktorý bol taktiež prepašovaný z Nemecka. Techniku som nechcel stratiť. Keď na dvore vysýpali vrecia s literatúrou a triedili ju, manželka sa s nimi bavila a snažila sa im vysvetliť, že nerobíme nič zlé, nič proti režimu, iba ako kresťania chceme mať svoju kultúru. Rozhodol som sa riskovať a na chvíľu som sa stratil v dome. Rýchlo som pre istotu znefunkčnil kopírku na kazety a schoval som ju medzi periny v spálni. Potom som vzal Revox, vyskočil som zadným oknom (bol to prízemný dom) do záhradky a ukryl som ho pod nízky košatý krík. Rýchlo som sa vrátil späť a čakal, čo bude. Vďaka Bohu, ештebáci si nič nevšimli. Samozrejme, literatúru a kazety, čo našli, zhabali, a ešte dlho potom chodili za mnou a chceli ma získať pre spoluprácu.

Ako reagovali ostatní kresťania, keď sa o tom dozvedeli?

Úplne fantasticky. Správa, že som bol zatknutý sa rýchlo šírila aj vďaka tomu, že sme mali u nás v ten večer návštevu. Mnohí kresťania sa vtedy za mňa a moju rodinu modlili. Pamätám sa ako dnes, že som potom po niekoľkých dňoch navštívil na Cukrovej aj kazateľa Františka Ciesara, ktorý mi vyslovil plnú podporu a ak bude treba, tak aj právnu pomoc. Veľmi som si to cenil. Bol dobrým priateľom môjho otca, ktorý, ako zástupca Kresťanských zborov bol často „na koberci" na „Februárke", ako sme sídlu štátnej bezpečnosti hovorili. Po jednej takej návšteve môj otec dostal tretí infarkt a o týždeň nato zomrel. To bolo v novembri 1982. O metódach ŠTB som nemal žiadne ilúzie.

Informácia o mojom zatknutí sa dostala až do Monte Carla. Pýtali sa ma, či nechcem s nahrávaním pre bezpečnosť svojej rodiny skončiť. Po porade s manželkou som ich ujistil, že budem opatrný, ale že v nahrávaní budem pokračovať.

Akým smerom rádio vediete?

V roku 1990 skupina entuziastov, medzi ktorých vtedy patril, napr. aj Ondrej Lupták a Dalibor Krupa (ktorý je predsedom Rady TWR-Slovakia), založili občianske združenie Trans World Radio-Slovakia. Mňa ako dlhodobého spolupracovníka TWR prizvali, aby som rozhlasovú prácu riadil. Začiatkom 90. rokov sme začali vysielať programy produkované našim malým týmom, na krátkych a stredných vlnách, Cieľovou skupinou boli „bohabojní ľudia", ktorí nemali naplnené svoje duchovné potreby návštevou bohoslužieb. Chceli sme aj na osobných svedectvách ukazovať, ako Pán Boh zasahuje do životov ľudí. Keď sme v polovici 90-tych rokov rozšírili vysielanie o satelit, tematiku vysielania sme rozširovali aj o občianske témy – začali sme sa zaoberať rodinnými problémami, partnerskými vzťahmi, výchovou detí a mládeže... teda oblasti, o ktorých sa bežne v kostoloch nekáže. Tým sme oslovili ďalšiu skupinu poslucháčov.

Aká je dramaturgia Rádia 7? Idete aj do problémov spolo-

čenských, ktorými by ste možno oslovili viac poslucháčov?
Vzhľadom k skladbe našich poslucháčov to zatiaľ nepokladáme za potrebné. No a dramaturgicky sme ladení podobne ako Rádio Slovensko, teda chceme byť informačné rádio. Týždenne pripravujeme spolu s českým partnerom 70 slovných programov – spravodajstvo, informácie, zamyslenia, úvahy, proste všetky známe rozhlasové žánre a formy, okrem dramatizácií, ktoré sú príliš náročné. Okrem Rádia Slovensko žiadna iná rozhlasová stanica nemá toľko slovne orientovaných programov. A politike sa celkom zámerne nevenujeme vôbec.

...ani spravodajsky?
Spravodajsky áno. Niekoľkokrát denne do vysielania zaraďujeme správy, ktoré pripravuje, nahrá a zo Žiliny posiela cez internet do vysielania Jana Rojková. Takže dnešné technológie umožňujú, aby naši redaktori bývali hocikde, aj na severnom póle – pravda, ak tam bude pripojenie na internet...

Aké sú v poslednej dobe poslucháčsky najúspešnejšie relácie?
Medzi poslucháčsky najžiadanejšie patri kresťanská psychologická poradňa, ktorú vysielame vo štvrtok o 18.30, v ktorej psychológ-kresťan odpovedá na otázky poslucháčov. V sobotu večer o 19 hodine je pomerne dobre počúvaná relácia „Za horizontom". Je to talkshow s hosťom relácie o jeho živote. Mladí reagujú na relácie typu Dynamo, alebo. A, samozrejme, na hudobnú 7-parádu. Veľmi populárne sú svedectvá, čítania na pokračovanie... Keď sa nám podarí získať licencia pre VKV vysielanie v Bratislave, pripravujeme úplne inú dramaturgiu so zameraním na sekulárneho poslucháča s klasickými prvkami dobrého informačného rádia.

Koľko máte zamestnancov?
Interne tu pracujú traja ľudia... ďalších troch máme na polovičný úväzok a máme približne 15 externých pracovníkov. V českej redakcii v Brne pracuje na plný úväzok 13 ľudí a majú približne 30 externých spolupracovníkov.

Z čoho žijete? Reklama vás zrejme neuživí...
V súčasnosti žijeme takmer výlučne z darov poslucháčov. Zrejme im naše vysielanie čosi dáva a na oplátku nás poslucháči podporujú. Nemáme prebytky. Žijeme doslova „z ruky do úst". A v čase hospodárskej recesie je boj o prežitie takmer na neprežitie, takže hoci sa zdá, že sa už redukovať náš početný stav nedá, vyzerá to tak, že my musíme ešte prepúšťať... Napriek tomu uvažujeme o expanzii. V budúcnosti uvažujeme aj o doplnkových príjmoch z reklamy, ale až keď rozbehneme VKV vysielanie v ďalších mestách. Zatiaľ máme licenciu na VKV vysielanie iba v Banskej Bystrici, takže zasahujeme okolie približne od Zvolena po Brezno. Ako som už predoslal, v súčasnosti sa usilujeme získať licenciu v Bratislave a následne v Košiciach. Až potom by sme mohli byť pre zadávateľov reklamy zaujímaví. Inak nás možno počúvať aj v niektorých digitálnych káblových televíziách a na internete.

Masmédia sú mocným nástrojom komunikácie, no žiaľ, cirkvi dodnes nedocenili ich význam

Aj preto sa snažíme získať ďalších „koncesionárov" Rádia7. Tak nazývame našich pravidelných donorov, ktorí nám posielajú, najčastejšie prostredníctvom trvalého bankového príkazu, mesačne aspoň €7.

Vy teda veríte, že takýto tip rádia má šancu na prežitie?
Žijeme takto už 19 rokov, aj keď je to čoraz ťažšie, pretože podpora zo zahraničia už dávno skončila. Boli časy, keď nás bolo v redakcii aj 8. Ale aby sme prežili, museli sme postupne znížiť stavy. Okrem toho platíme spolu s českou redakciou satelitné vysielanie – a to je ročne slušný balík peňazí. Na rok budeme mať okrúhle výročie a snažíme sa, aby sme do ďalšieho desaťročia okrem Banskej Bystrice vysielali na pásme VKV aj v Bratislave a postupne v ďalších mestách.

Na začiatku sme hovorili o tom, ako sa napĺňajú vaše kresťanské predstavy o živote v slobodnom svete, pozrime sa teraz, ako sa napĺňajú vaše manažérske predstavy o kresťanskom rádiu.
Veľmi ťažko sa dá hovoriť o nejakom biznise a biznis pláne vôbec, keď neviete, aké budú výnosy (príjmy), keď ste odkázaní na dobrovoľné dary. Je to veľmi ťažké „podnikanie", založené na viere. Človek, ktorý nevie prečo by to mal robiť, tak od toho rýchlo utečie. Jedine vedomie poslania mi dáva silu každý deň v tejto práci pokračovať. No a tiež, samozrejme, nesmie chýbať láska k tomu, čo človek robí. Pre mňa je „hnacím motorom" v rozhlasovej práci vidina možnosti osloviť široký okruh ľudí evanjeliom, Božím slovom. Možnosť prísť (obrazne) aj do domácností ľudí, ktorí do kostola nikdy neprídu. Keď sme v Banskej Bystrici prešli po prvý krát na VKV, akoby sa pred nami otvorila obrovská kazateľňa s potenciálnou poslucháčskou obcou, povedzme 100 000 ľudí. Kde nájdete takú kongresovú halu alebo kostol na Slovensku? A to je pre mňa úžasná výzva. Bola by to obrovská škoda a chyba, keby sme nevyužili otvorené dvere, ktoré nám Pán Boh dáva. Aj preto chceme, aby sa kazatelia vo vysielaní viac angažovali a zviditeľnili. Masmédiá sú mocným nástrojom komunikácie, no žiaľ, cirkvi dodnes nedocenili ich význam. Myslím si, že sa nás raz Pán Cirkvi opýta, ako sme s touto „hrivnou" narábali. Či sme ju dostatočne využívali, alebo ešte aj len myšlienku na ňu „zahrabali".

Druhú časť rozhovoru s Ľubomírom Vyhnánkom, v ktorej predstavíme Cirkev Kresťanské zbory, prinesieme v januárovom čísle Dialógu. ◘

PODOBY NÁDEJE

Besedu moderoval BOHUSLAV PIATKO
(Pred 20 rokmi šéf revolučného vysielania VPN - Verejnosť proti násiliu - v Slovenskom rozhlase.)
Foto z besedy autor, ilustračná foto: TASR

Aj keď to nám starším možno pripomína oslavy výročí za totality, nemožno nespomínať. A iný je aj charakter spomienky - môžeme alebo nemusíme spomínať. Môžeme sa totiž slobodne rozhodnúť, či spravíme tak, alebo inak. Nikto nás ku žiadnym oslavám a spomienkam nenúti. Som rád, že patrím medzi tých, čo si novembrové udalosti radi pripomínajú. Nielen preto, že som bol ich priamym účastníkom, ale najmä preto, lebo patrím do spoločenstva ľudí, ktorým november priniesol premenu vnútornej slobody - na život v slobode vonkajšej. Aj keď v zložitom svete, ktorý nás zastihol nepripravených a v ktorom sa nie vždy vieme orientovať. A ktorý nás svojou „slobodou" mnohých pohlcuje.

Na spomienkovú besedu prijali pozvanie lídri novembra na Slovensku: **JÁN ČARNOGURSKÝ, LADISLAV SNOPKO, PETER TATÁR a DANIEL PASTIRČÁK**, *ktorý bol spoluorganizátorom VPN v Michalovciach.*

BL 2 '88

Keby ste mali pomenovať alebo krátko charakterizovať dve 20-ročia: 68–89 a 89–09, bez použitia slov „totalita, okupácia" pre prvé a „sloboda, demokracia" pre druhé obdobie, akými slovami by ste ich charakterizovali?

J. Čarnogurský: Prvé: Stupňujúci sa odpor proti vládnúcemu režimu. Druhé: Hľadanie stanoviska voči vládnúcemu režimu.

D. Pastirčák: Ja by som to prvé označil slovami: Čierno-biele, bytostné, s výzvou k odvahe a to dnešné by som označil za mnohoznačné, pohybujúce sa na povrchu, ohrozené konzumom.

P. Tatár: To staršie obdobie by som nazval obdobím nádeje, že komunizmus raz skončí. Tam bolo dobro a zlo ľahko definované. Teraz zmes slobody a jej zneužívania dolieha na ľudí ako beznádej, nevyznajú sa v tom, čo sa deje. A november samotný bol jeden obrovský výbuch nádeje.

L. Snopko: Dvadsaťročie po 68. roku je o nádeji a beznádeji každého z nás. Dvojdesaťročie po novembri '89 je o nádeji – všednej i bezútešnej nádeji, ale aj o veľkej potrebe vydržať a pokračovať ďalej.

Cirkev a spoločnosť spred a počas novembra '89

Povedali ste: rastúci odpor, nádej. Zoberme za symbol odporu Chartu 77. V dnešných médiách sa zvykne miera odporu hodnotiť podľa počtu podpisov pod Chartou. A tam Slovensko vyznieva veľmi biedne a je aj takto hodnotené. Možno odpor voči vtedajšiemu režimu charakterizovať počtom podpisov?

J. Čarnogurský: Opriem sa o jednu svoju štúdiu, ktorú som nazval *Mýty o protikomunistickom odpore na Slovensku*. Jeden z mýtov nazývam predstavu, že na Slovensku by malo byť viacej signatárov Charty. Bolo ich málo. Za mýtus považujem, že by ich malo byť viac. Každý odpor voči akejkoľvek totalite vychádza z najhlbších národných, štátnych, prípadne náboženských a iných tradícií. Jedine taký odpor sa môže oprieť o relatívne širokú základňu spoločnosti. Keď odpor proti diktatúre chce mobilizovať ľudí, tak ich najľahšie mobilizuje tým, že poukazuje na rozpor, v akom je existujúci režim voči tradícii a jej výročiami, ktoré každý pozná. Prvá veľká verejná demonštrácia v Maďarsku bola 15. marca 1988, lebo to bolo výročie Maďarskej revolúcie z roku 1848. V Čechách to bolo v októbri 1988 na 70. výročie vzniku ČSR. Poliaci majú takýchto výročí oveľa viac a všetky ich využívali. Ďalším významným mobilizujúcim faktorom je obeť života.. Takým bola obeť Jána Palacha. Treba si uvedomiť aj, že každý odpor pramení z daných spoločenských podmienok. V Čechách, najmä v Prahe, stáli proti režimu tri zoskupenia: kresťania, bývalí (vylúčení) straníci a umelecká a vedecká obec. Boli tam diplomatické úrady a akreditovaní zahraniční novinári. Charta mala hovorcov vždy z týchto troch prostredí. Čokoľvek Charta povedala, okamžite išlo do sveta a svet na to pozitívne reagoval. Nič také na Slovensku neexistovalo. Pojem slovenský národ sa nepoužíval a keď, hneď sa navliekal k Slovenskému štátu, ľudákom a kolaborácii s Hitlerom. Slovenské štátne výročia neboli. Vznik Československa nebol u nás vnímaný až tak, ako v Čechách. Na Slovensku teda čiastočne zafungoval len trochu abstraktnejší mobilizačný prvok, a to náboženstvo. Odpor organizovala predovšetkým katolícka cirkev, lebo bola prevažujúca. No nebol to zrozumiteľný prvok pre všetkých, čiže bol ťažšie použiteľný. Chcem tým len povedať, že je naozaj zbytočné porovnávať počet podpisov. Veď keď si porovnáme český odpor s poľským, tak český vyjde smiešne...

Ako ste sa vy, občianski aktivisti, dostali k Charte a ako vy hodnotíte mieru odporu u nás.

L. Snopko: Ja som bol v kontakte priamo s pražským centrom. No ak mám nadviazať na to, čo bolo povedané, celkom s tým nesúhlasím. Bol tu minimálne jeden motivačný dátum – 21. august, ktorý dokonca mal aj svojich mŕtvych. Myslím si však, že základný rozdiel medzi českým a slovenským odporom je v rôznej povahe českých a slovenských elít. V Čechách boli v 20. storočí silné ľavicové osobnosti, ktoré v rozhodujúcej miere hýbali spoločnosťou. Na Slovensku elity vznikli neskôr a sami sme si ich, pomaly každých dvadsať rokov, doslova krágľovali. V takej elitami vyľudnenej krajine režim prakticky nemal protivníka. Neboli vzory. Pokiaľ ide o katolícku cirkev – u nás bolo 95 % farárov v *Pacem in terris*, v Poľsku 5 %. Ani slovenská cirkev nemala elity odporu. Poliaci ich mali. A nedostatok elít je problém, ktorý pociťujeme doteraz. No, naozaj skutočnú hĺbku, ktorú potrebuje každý národ, aby pretrval, možno nájsť iba v dôvere vo svoje dejiny. A tú my nemáme, respektíve, likvidujeme aj to málo, čo máme. V Bratislave som napríklad na zastupiteľstve nedokázal presadiť, aby sa terajší most Apollo volal Most M. R. Štefánika. V Prahe Štefánikov most majú. A to je ten problém – my stále máme absenciu dôvery vo vlastné dejiny. Česi ju majú, majú ju aj Maďari a Poliaci, len my ju nemáme a ani sa ju nesnažíme budovať.

D. Pastirčák: Ja by som k týmto objektívnym charakteristikám dodal trochu individuálny pohľad. Povedalo sa, že v tom prvom dvadsaťročí, na ktoré si sa pýtal, narastal odpor. Áno, ten tu určite bol. No spočíval skôr v akejsi poctivosti ľudí v tých oblastiach, v ktorých pôsobili. Voči totalitnej pravde, ktorá falzifikovala skutočnosť, stáli poctiví ľudia, ochranári, umelci, vedci a mnohí ďalší svojím čestným pohľadom na svet. Niektorých bolo vidno, iní pôsobili v skrytosti, ale boli tu. A pokiaľ ide o kresťanstvo – kresťanstvo samotné bolo formou odporu, ale iba tam, kde ľudia boli naozajstní kresťania. Odpor bol už to, že ľudia boli statoční (keď to dokázali) a odmietli totalitnú falzifikáciu. Na druhej strane, okrem rastúceho odporu, možno menej viditeľného, treba spomenúť aj narastajúci vnútorný rozklad totalitného systému. Veď systém sa zosypal ako domček z kariet, a to nebolo dané len silou odporu, ale aj slabosťou režimu.

P. Tatár: Keď sociológovia začiatkom 90. rokov porovnávali českú a slovenskú spoločnosť, jeden z parametrov bol aj to, aký postoj mala verejnosť k obdobiu totality. Kým v Čechách ju trištvrte respondentov hodnotila ako obdobie temna, na Slovensku sa obdobie po druhej ➤

svetovej vojne a neskôr hodnotilo v 66 % ako obdobie pokroku a rozvoja. Keď teda hovoríme o odpore, pribúdalo aj tu jednotlivcov, rôznych komunít, ktorí viditeľne prejavovali svoj názor, no na druhej strane – väčšina bola pasívna a uzrozumená s daným stavom. Napriek tomu v rozhodujúcom období ľudia vyšli do ulíc.

J. Čarnogurský: Tieto hodnotenia sa mi zdajú voči Slovensku príliš kritické. Prečítal som si články „bať'ka" Škultétyho z konca 19. storočia, v ktorých podáva obraz Slovenska tej doby. Nuž, keď porovnáme súčasný obraz Slovenska so Škultétyho článkami, a myslím si, že ich treba považovať za pravdivé, tak Slovensko spravilo v priebehu 20. storočia obrovský skok, až taký, že 20. storočie môžeme, hoci trochu nadsadene, nazvať aj slovenským storočím.

Nezdá sa mi preto, že by až taký kritický pohľad na Slovensko bol odôvodnený. A keď k nemu dochádza, tak preto, lebo sa preberajú kritéria hodnotenia z iných krajín, najmä z Českej republiky. A to sa mi nezdá vedecké. Každá krajina si vytvorila svoje vlastné tradície a hodnoty, z toho by mali vychádzať aj kritériá hodnotenia, a nie mechanicky preberať české.

L. Snopko: Úžasná zbierka kritérií je na LP platni Lasicu a Satinského: *Bolo nás jedenásť*...

P. Tatár: Ja by som si pri porovnávaní čohokoľvek určite nedovolil zobrať rôzne metre na rôzne spoločnosti. To nie je porovnávanie.

D. Pastirčák: Mne sa to ani neukazuje ako protirečenie, veď všetci hovoríme v podstate to isté...

P. Tatár: To, že som použil výsledky prieskumu verejnej mienky znamená len toľko, že som popísal situáciu v období pred 89. rokom. Patril som k tým, čo neboli spokojní a veľmi dobre viem, ako ťažko bolo dostať sa k informáciám, ako ťažko bolo získať ďalších stúpencov, vyhľadávať siete odporu, komunikovať s ľuďmi... A práve v tom období bola odvaha jednotlivcov veľmi dôležitá. Veď sme to všetci, čo tu sedíme, prežili. A ja sa teším, že to prinieslo výsledok.

L. Snopko: Dotknem sa ešte tých kritérií. V 90. roku sme robili na Bratislavskom hrade výstavu výtvarného umenia pod názvom *Umenie proti totalite*. Keď sa teraz k výstave vraciam, uvedomujem si, že sme nevymysleli adekvátny názov, pretože nezodpovedal duchu slovenského odporu. Tá výstava sa mala volať: *Umenie napriek totalite*. To, čo sa dialo na Slovensku sa dialo napriek totalite v jednotlivých ostrovoch „pozitívnej deviácie", ako to nazval, M. Bútora so S. Szomolányiovou, a tie sa zliali do úžasného kvetu nežnej revolúcie.

Dobre. Príčiny predrevolučného stavu na Slovensku ste v skratke povedali. Zostaňme pri tom, že Charta bola svojím spôsobom symbolom občianskeho odporu. Pán Čarnogurský, tajná cirkev bola jedinou ako-tak organizovanou zložkou odporu na Slovensku. O cirkvi v odpore sa dnes v médiách málo hovorí. Prečo nenastalo v tom období nejaké vzájomné vyhľadanie sa a spojenie síl?

J. Čarnogurský: Prečo by malo nastať? Ja nevidím dôvod. To, čo bolo zlúčiteľné, sa spojilo. Charta bola inšpirujúcim fenoménom. Po jej vzniku začal vychádzať samizdat *Informace o Charte* a krátko na to začali vychádzať *Informace o cirkvi*, zjavne inšpirované Chartou. Jeden z troch hovorcov Charty bol vždy kresťan, asi najčastejšie to boli katolíci. Takže k istému zbližovaniu dochádzalo. A bolo to aj opačne – keď zatýkali nejakých veriacich, Charta hneď spustila krik. Ale viac dôvodov na spájanie sa nevidím.

D. Pastirčák: Cirkev, rovnako ako iné inštitúcie, predstavovala všeobecnú vzorku spoločnosti. Teraz hovorím za menšie protestantské cirkvi. Tí veriaci, ktorí svoju vieru prepájali s občianskou zodpovednosťou, ako povedzme Ivan Hoffman, boli skôr výnimkou, než pravidlom. V snahe prežiť, vznikali rôzne formy kolaborácie s mocou. Akosi sme uverili, že tá moc je večná. V mene prežitia sme taktizovali – niečo za niečo. Prejavovali sme lojalitu voči režimu za isté ústupky pri postupe štátnej moci voči cirkvi. To vnímam ako jeden z najväčších problémov kresťanstva pred 17. novembrom – akési oddelenie sveta viery, teológie, cirkvi od všeobecného sveta občianskej spoločnosti. Aktívni členovia cirkvi sa snažili cez svoje vzťahy šíriť kresťanstvo, i to bola forma odporu a odboja, ale fakt je to, že keď išlo o Chartu, alebo občianske práva, boli kresťania ticho. Exitovala protestantská verzia *Pacem in terris – Kresťanská mierová konferencia*, kde sa cirkev prepožičala vytváraniu Potemkinovskej dediny pred svetom, aby ukazovala, že je všetko v poriadku. Opakom obidvoch bola tajná cirkev. Samozrejme, medzi týmito dvoma svetmi bola i spolupráca, i konflikty. Mne z toho vyplýva len jedno: Keď sa kresťanstvo uzavrie do svojich vlastných záujmov a háji len svoje právo na život, ale nemyslí na všeobecné ľudské problémy ako sú sloboda, spravodlivosť a ďalšie, takéto kresťanstvo istým spôsobom diskredituje evanjelium. A presne to sa dialo.

J. Čarogurský: Ako potom pomenujete to, čo sa dialo v 70. – 80. rokoch, povedzme, na Levočskej púti, keď tam prichádzalo 150 tisíc ľudí. To neboli farári. To boli učitelia, lekári, úradníci i robotníci a už len za samotnú účasť im hrozila strata zamestnania.

D. Pastirčák: Veď to je to, čo hovorím – týkalo sa to vecí viery a náboženského záujmu. Bolo veľa statočných, ktorí boli ochotní pre svoju vieru trpieť. Ale keď išlo o spoločenské záujmy, ochota postaviť sa nebola.

P. Tatár: Komunistický režim skutočne zlomil slobodné správanie sa cirkví ako celku. No viera bez ohľadu na spoločenské prostredie, v ktorom kresťania žili, dávala jednotlivcom predsa len istý lepší smer a orientáciu. Treba odlišovať samotných veriacich jednotlivcov od cirkevných inštitúcií.

J. Čarnogurský: Už tým, že veriaci prišli v nedeľu do kostolov, ukázali, že si myslia niečo iné ako hovoria v rádiu.

D. Pastirčák: Ešte jedna ilustrácia k tomu, že cirkev ako inštitúcia nebola nositeľom občianskeho odporu. A to sa prejavilo aj v novembri. Tak ako katolícka cirkev váhala so svojím postojom k novembrovým uda-

lostiam, musím povedať, že aj naša cirkev
čakala, ako sa veci vyvinú.

Otázka tak trochu podobná tej predchádzajúcej, no pre druhú stranu: Prvé verejné a masové vystúpenie „tajnej cirkvi" bolo rok a pol pred novembrom na známej Sviečkovej manifestácii. Ako ju vnímala občianska časť odporu, ak to tak môžem pomenovať. Nebol to pre vás signál na nejaké spojenie síl?

L. Snopko: Od roku 1975 som organizoval stretnutia, ktorých podstatou bola hudba. Hudba totiž má v sebe pozitívny náboj, veď sa spieva aj v kostoloch a spievalo sa aj na námestiach v 89. Keď porovnám *Koncert mladosti* v Pezinku z roku 1976 s dnešnou *Pohodou*, tak je to to isté, schéma je rovnaká. Pochopil som, že to, čo sme organizovali, neboli protikomunistické podujatia. Boli to podujatia, ktorých základným princípom boli dôvera a sloboda. Ľudia, čo tam prichádzali, si verili a tešili sa z toho, čo tam slobodne mohli prežiť. To bolo to umenie napriek totalite, dobrý pocit zo života napriek totalite.

Ale voči režimu ste boli na druhej strane...

L. Snopko: Lepšie povedané – režim bol na druhej strane. Ukázalo sa, že to, čo sme robili vtedy, robíme aj teraz, len režimy sa vymenili. A vtedajší režim to neskutočne iritovalo. Jednoducho to nemohol zniesť. Evidentne bol on na druhej strane, lebo na našej strane boli a sú slušnosť, znášanlivosť a túžba po slobode. Občianske hnutia v tom čase neboli definované. Zakázaná cirkev definovaná bola. Čiže, my sme nemohli zareagovať ako nejaké zoskupenie, ale len individuálne. Ja som neparticipoval na Sviečkovej manifestácii, lebo som o nej nevedel. Ale keďže som robil neďaleko, pomáhal som skrývať tých, ktorých policajti naháňali. Slovensko nemalo definovanú Chartu, čiže v zmysle hnutia alebo prívržencov sa nemal kto pripojiť k Sviečkovej manifestácii.

JUDr. JÁN ČARNOGURSKÝ (Právnik, disident, spoluorganizátor Sviečkovej manifestácie, zakladateľ KDH a jeho dlhoročný predseda, podpredseda prvej porevolučnej vlády ČSFR, podpredseda vlády SR. Pôsobí v advokácii.)

Mgr. LADISLAV SNOPKO (Predrevolučný organizátor hudobných folkových festivalov a kultúrnych podujatí, jeden lídrov VPN, porevolučný minister kultúry SR, dnes pracuje ako riaditeľ Kultúrneho domu v Bratislave-Petržalke.)

MUDr. PETER TATÁR (Lekár, ochranár, spoluzakladateľ VPN, poslanec 1990–1992 a 1998–2002, teraz zástupca starostu Bratislava – Staré Mesto.)

DANIEL PASTIRČÁK (Kazateľ, spisovateľ, výtvarník. V čase novembrových udalostí 1989 pôsobil v Michalovciach, dnes je kazateľom CB v Bratislave.)

P. Tatár: Ja som sa pohyboval v ochranárskom prostredí, ktoré bolo veľmi rôznorodé. A treba priznať, že napríklad na sviečkovú manifestáciu sme nemali jednotný názor. Vedeli sme, že bude, lebo ju organizovali naši kamaráti. Napríklad Jano Budaj hovoril: Nechoďme tam, lebo režim je aj proti nám, aj proti tejto demonštrácii, buďme opatrní! Ja som zobral kľúče od otcovej ambulancie, ktorá bola nad vtedajším Mliečnym barom. Otcova sestrička bola úplne zdesená, keď som sa tam objavil, lebo vo vedľajších miestnostiach boli „eštébáci" s kamerami. Tak som si všetko aspoň nafotil aj ja.
To bol môj postoj k sviečkovej manifestácii.

D. Pastirčák: Aj keď to bola otázka na občianskych aktivistov, pripojím sa aj ja. Lebo aj v našej komunite vyvolala sviečková manifestácia diskusiu a rôzne postoje k nej. Viem, že aj niekoľkí ľudia od nás sa na nej zúčastnili, no určite prevládol názor, že my bojujeme za svoju vec, my presadzujeme voči štátu, ktorý nás potláča, svoj záujem šíriť evanjelium a nie je dobre sa takto viditeľne politicky angažovať, lebo to poškodí záujmy cirkvi. V tejto súvislosti sa hovorilo o tom, že kresťan má byť apolitický: čo je cisárove, dajte cisárovi a čo je Božie, Bohu. Takto zjednodušene sa vykladali tieto hlboké Ježišove slová..

Preklopme sa do 89. roku. Udalosti sú známe z médií, tak ich pripomeniem len veľmi v skratke tak ako boli v Bratislave: Stretnutie v Umeleckej besede a založenie VPN, študenti na vtedajšom Gottwaldovom námestí, na Hviezdoslavovom námestí, pred Justičným palácom, to bolo za vaše oslobodenie, pán Čarnogurský, a potom sa to už prelialo na námestie SNP a do ďalších slovenských miest.

K týmto faktografickým spomienkovým by som poprosil jednu osobnú spomienku: Pán Čarnogurský, vy ste „skokan storočia", keď ste v priebehu niekoľkých dní vymenili ➤

dva paláce – väzenskú celu Justičného paláca za kanceláriu vládneho paláca v Prahe, presnejšie kanceláriu podpredsedu federálnej vlády.

J. Čarnogurský: Keď som si odchýlil v cele okno, bolo počuť skandovanie z námestia SNP. To bolo úžasné. Samozrejme, nemal som živú predstavu o tom, čo sa deje vonku, ale dačo som vedel od obhajcu. A zrazu to nabralo obrátky: V sobotu večer som vyšiel z väzenia, v nedeľu poobede som už vystupoval na námestí, v utorok som bol v delegácii opozície na rokovaní s federálnou vládou, čiže, ani som nemal čas nejako sa zamýšľať nad tým, čo sa deje. Bolo treba bleskovo uvažovať nad každým ďalším krokom, ktoré nasledovali veľmi rýchlo za sebou. Na druhej strane však musím povedať, že ma to príliš neznervózňovalo, lebo som bol právnik a poznal som fungovanie štátneho aparátu, vydával som *Bratislavské listy*, takže som sa duševne pripravoval na to, že budem hovoriť do toho, ako má štát fungovať. A to sa stalo.

Ako šéf vysielania VPN v Slovenskom rozhlase, som dosť dlho mal pocit, že to vlastne ani nie je revolta na povalenie režimu, ale iba akási revolta za uvoľnenie totality, akési pokračovanie 68. roku. A tento pocit som mal aj z lídrov revolúcie. Prvý raz som vlastne počul vysloviť myšlienku, že ide o protikomunistickú revolúciu z úst otca pána Čarnogurského na mítingu v aule strojníckej fakulty vtedajšej SVŠT. V ktorom momente ste si uvedomili, že idete búrať režim?

P. Tatár: Odpoveď je veľmi stručná – hneď. 17. november bol v piatok, v sobotu a nedeľu bola Umelecká beseda, v pondelok sme zvolali všetkých ochranárov na dnešnú Mariánsku ulicu a naše uličné nástenky sme naplnili protikomunistickými výzvami.

L. Snopko: Bolo to tak, ako sme sa volali – **Verejnosť proti násiliu.** Ja som to už niekde spomínal: Boli sme ako stopovacie psy. Chytili sme stopu a od boja proti násiliu nás to doviedlo k zmene režimu. Celá zmena režimu prebehla takým spôsobom, ktorý je v dejinách výnimočný.

Myslím si, že režim sa pod obrovským tlakom zosypal sám...

L. Snopko: Áno. Režim sa zosypal najbezbolestnejším spôsobom. Nespadol nikomu na hlavu, nikoho nezabil. Vyzeralo to, ako keby sme boli pyrotechnici a odpálili komín uprostred mesta najlepším možným spôsobom. Nehovorím, že sa režim okamžite zrútil aj v našich hlavách. Ale fakty, ktoré sa v priebehu tých niekoľkých dní stali, boli výsledkom aktivity ľudí, ktorí ich realizovali.

J. Čarnogurský: A to bol kto?

L. Snopko: Koordinačné centrum VPN... To je predsa absolútne jednoznačné. Pred každým mítingom sme sedeli a dávali dokopy programy mítingov, z ktorých, síce trochu neskôr, išlo priame vysielanie do celého Slovenska. Každý Slovák sedel pri televízore alebo rozhlase a pozeral sa, čo sa deje, ako sa deje a potom to v tej istej réžii s tým istým odkazom urobil u seba doma. Tak to bolo. Nijako inak.

> To, čo sa dialo na Slovensku sa dialo napriek totalite v jednotlivých ostrovoch „pozitívnej deviácie", a tie sa zliali do úžasného kvetu nežnej revolúcie

Daniel, ty si bol vonku, v Michalovciach...

D. Pastirčák: Ja som to prežíval podobne ako Peter. V mnohých z nás bola túžba, aby tento hrozný, hriešny režim padol hneď zajtra. Len sme boli akosi zvláštne začarovaní a mysleli sme si, že to padnúť nemôže. Ríša komunizmu sa síce okolo nás viditeľne rozpadala, no my sme neverili, že padne. Hoci, ako si pamätám, v ovzduší medzi ľuďmi narastala i akási tajomná intuícia, že sa blíži jej koniec. V januári 1989 sa zastavili u nás kamaráti z Čiech, kresťania. Modlili sme sa a oni na záver vyzvali, nech sa modlíme za to, aby Boh oslobodil tento štát od ducha komunizmu. Potom sme mali letný mládežnícky tábor, kde sme sa tiež modlili takto a keď sa v novembri už začali veci viditeľne diať, bolo to zvláštny pocit, vidieť, že sa deje to, za čo sme sa modlili, hoci sme tomu neverili. Keď prišli tie prelomové dni, bolo mi jasné, že sa na tom musím zúčastniť. Večer pred generálnym štrajkom sme sa stretli v Michalovciach na námestí, bolo nás asi 100. Nevedeli sme, čo bude zajtra. Prišlo zajtra a námestie bolo plné.

P. Tatár: Či viditeľne alebo nie, vedomie, že ideme zmeniť režim muselo byť v nás od začiatku, lebo inak by sa to nebolo dalo dosiahnuť. Už pri ústavných hlasovaniach začiatkom decembra sa medzi Prahou a Bratislavou vymenila informácia, že všetci to chápeme ako koniec predchádzajúceho a začiatok iného, nového. Jednoznačne sme vedeli, čo robíme.

J. Čarnogurský: Netreba zabudnúť ešte na jedno: V novembri už Československo bolo obkľúčené nekomunistickými štátmi a bolo posledným ostrovom, ktorý odolával ešte aj perestrojke v Sovietskom zväze. Gorbačov vtedy jasne povedal, že sovietska armáda nezasiahne. Československí komunisti vedeli, že sa nemajú o čo oprieť, že obyvateľstvo ich nepodrží, keby došlo ku konfliktu. Vedeli, že nepríde žiadna pomoc zo zahraničia, napriek tomu, že tu boli sovietske tanky, takže im neostávalo nič iné, len sa vzdať. Aj týmto možno vysvetliť rýchlosť, s akou to u nás prebehlo.

D. Pastirčák: No, myslím si, že obava bežného človeka, že štát sa bude brániť, bola celkom reálna... tá obava tu určite bola...

L. Snopko: Ja sa pamätám na to, ako sme písali prvé prehlásenie VPN v kopule na Filozofickej fakulte UK.

Zrazu dakto zavolal: Eštébaci idú! No skoro sme to zjedli, len aby nič nenašli. Peter Zajac vtedy volal domov, nech mu pripravia zubnú kefku a pyžamo.

Ako sa do celého tohto diania zapojila cirkev? Čiže: november a cirkev.

J. Čarnogurský: Výzva na zakladanie kresťansko-demokratických klubov vyšla 30. novembra. Bola to de facto výzva na založenie strany. Už to znamenalo, že ďalej nepôjde o komunizmus.

P. Tatár: Keď sme 22. novembra pripravovali demonštráciu ako vznikajúce VPN, tak sme komunikovali aj s biskupom Sokolom, aby sme mali aj podporu cirkvi. A na tej prvej demonštrácii sme prezentovali, že formálny predstaviteľ cirkvi na Slovensku je s nami. Akosi sme cítili, že je potrebné to prepojiť.

Vo VPN bol Ferko Mikloško, ktorý až pred voľbami prešiel do KDH, čím sa vyriešilo koaličné zostavenie najvyšších funkcií ústavných funkcií na Slovensku po prvých slobodných voľbách.

L. Snopko: Vo VPN bol predsa aj ďalší predstaviteľ tajnej cirkvi Jano Langoš.

P. Tatár: VPN bolo voľné zoskupenie rôznych ľudí – od kresťanov po komunistov. Bolo to, na rozdiel od vznikajúceho KDH, ktoré sa formovalo ako cielená politická strana, len občianske hnutie. My sme ani nechceli ísť robiť politiku, my sme najprv len chceli zmeniť režim.

. **J. Čarnogurský**: ... veď ani do volieb nechceli ísť...

P. Tatár: Až v neskorších diskusiách sme sa dohodli, že bude asi lepšie celú zmenu dotiahnuť aj na politickej a vládnej úrovni. Ale na začiatku sme o tom určite neuvažovali.

D. Pastirčák: Ja som zažil v tej dobe určité napätie v rámci našej cirkevnej inštitúcie, lebo tá, na môj vkus, reagovala príliš opatrne. V Michalovciach sme išli do toho dosť naplno. V priestoroch zboru CB vznikla prvá kancelária VPN, kam ľudia začali chodiť. Členovia zboru sa na to spočiatku dívali s odstupom a podozrením. Reakcie boli rôzne, ale zväčša boli v tom zmysle, že som to trochu prehnal. Po niekoľkých dňoch sa však aj Cirkev bratská verejne pripojila k celému dianiu. Ale to, čo vo mne zostalo a čo som si zapamätal bola veľká opatrnosť cirkvi. V tom sa cirkev správala rovnako ako hlavný prúd spoločnosti – väčšina čakala, že búrka prehrmí a prídu problémy s režimom a represie.

Katolícka cirkev sa teda zakladaním kresťansko-demokratických klubov celkom cieľavedome pripravovala na vstup do politiky?

J. Čarnogurský: Strana bola síce zaregistrovaná až vo februári, ale hneď po výzve začali veľmi masívne vznikať kluby po celej krajine. Katolícka cirkev nás podporila tým, že umožnila ľuďom stretnúť sa na farách a tam rozbiehať činnosť, ale inak s týmto politickým pohybom katolícka cirkev nič nemala. Už aj z toho dôvodu, že sme vznikali podľa vzoru nemeckej CDU, ktorá nám bola najbližšie a zahŕňala aj katolíkov aj evanjelikov. My sme nestavali KDH len ako katolícku stranu. Žiaľ, neskôr vznikli problémy a trochu sa to zvrtlo.

To som sa chcel práve spýtať. Vy ste začali naddenominačne, ešte v roku 1994 ste nominovali do dočasnej Moravčíkovej vlády člena CB Emila Komárika do funkcie štátneho tajomníka za KDH. Čo sa stalo, že ste príslušníkov iných cirkví postupne vytesnili z KDH a dnes sa KDH vníma ako katolícka politická strana?

J. Čarnogurský: Áno. Žiaľ, je to tak. Na začiatku sme naozaj išli podľa vzoru CDU a nerobili sme rozdiel medzi príslušnosťou k cirkvi. Faktom však je, že v katolíckom prostredí malo KDH väčšiu podporu ako v iných cirkvách. Existencia politickej strany vyžaduje množstvo drobnej každodennej neplatenej práce. Väčšina takýchto aktivistov boli katolíci. Analýzy povolebných výsledkov ukázali, že KDH získavalo najmä v katolíckych oblastiach. Na Liptove, na Záhorí a ďalších evanjelických regiónoch KDH nezískalo takmer žiadne hlasy. Keď sa neskôr KDH ustálilo približne na 10 %, nastal vo vnútri veľký boj o voliteľné miesta na kandidátkach. A tam sa, samozrejme, presadzovali tí, ktorí dosahovali dobré volebné výsledky. Takto, krok za krokom sa katolícky prvok v KDH stal dominantným a dnes vlastne jediným.

D. Pastirčák: Ja nie som voličom KDH. Môj problém je v tom, že neviem dosť dobre spojiť „kresťanské" a „politické". Zdá sa mi, že pomenovať niečo kresťanskou politikou je veľké zúženie pojmu „kresťanský". Myslím si, že to hlavné, na čom kresťanstvo stojí sa nedá presadzovať politicky. Kresťanská politika sa preto veľmi ľahko zvrhne na presadzovanie záujmov cirkví. Mne to vychádza skôr tak, že autenticky kresťanské je obhajovať záujmy toho druhého, toho, ktorý je možno odstrčený, na okraji. Takže z hľadiska politiky mi je bližší prístup občiansky politický ako kresťanský politický. Myslím si, že otázka spravodlivosti, spravodlivej legislatívy v spoločnosti, je otázka všeobecná, nie špecificky kresťanská. Špecificky kresťanské sú hodnoty Kázne na hore – keď ti niekto berie plášť, daj mu aj kabát.... tie sa politicky presadzovať nedajú.

J. Čarnogurksý: Ale dajú sa na tom postaviť otázky, napríklad, či povoliť alebo nepovoliť potraty, prípadne, v akom rozsahu ich povoliť...

D. Pastirčák: ...ale potom ide o veľmi výrazné zúženie, až deformáciu toho, o čom je Evanjelium. Jeden známy mi povedal: Volím SDKU, lebo nie sú kresťanskou stranou. Ja mu hovorím: Ale veď majú v názve „kresťanská". A on: No hej, ale nemajú kresťanskú agendu v programe, nie sú proti homosexuálom, proti potratom... Jednoducho – výsledok toho, že sa kresťanstvo spojí s politikou, nie je evanjelium, ale je to istá špecifická agenda, ktorá nie je všeobecnou agendou kresťanstva.

L. Snopko: Je to tak. Keď sa zúži idea na ideológiu ako jedinú výlučnú, tak utrpí idea. Ale ja sa chcem ešte krátko vrátiť k vzťahom na začiatku, približne do roku 1992. Musím jednoznačne povedať, že verím ➤

občianskym inštitúciám aj v tom, že keď sú naozaj občianske a demokratické, dokážu dobre spravovať aj veci duchovné. Z 12 požiadaviek VPN nebola splnená jediná: Odluka cirkvi od štátu. Nemali sme odvahu to riešiť a neriešime to doteraz. Radšej o tom ani nehovoríme. Na druhej strane, ako vtedajší minister kultúry som sa určite nesprával ani liberálne, ani občiansky, keď som súhlasil, aby novoregistrovaná cirkev mala aspoň 10 tisíc ľudí. Mnohí sa ma pýtali, prečo? Moja odpoveď bola jednoznačná: Nechcem, aby Slovensko bolo zaplienené rôznymi sektami a inými výmyslami, ktoré s cirkvou nemajú nič spoločné. Ďalšie, na čo sa už zabudlo je, že sme ako občianska vládnúca strana vyriešili jeden z najnebezpečnejších, nielen cirkevno-cirkevných, ale aj občianskych problémov. A to bol problém gréckokatolíkov a pravoslávnych. Riešili sme ho zásadným občianskym princípom, ktorý bol vlastne kresťanský. Uvedomil som si, že nemôžeme jedným vziať a nenechať nič a druhým dať a nedať im satisfakciu. A tak sa gréckokatolíkom vrátili kostoly a univerzita, no zabezpečili sme aj potreby pravoslávnych. Nemohli sme ich predsa nechať na ulici. Štát musí zobrať zodpovednosť za veci, ktoré sú medzi cirkvami nedoriešené.

P. Tatár: Najmä za tie, ktoré predtým pokazil...

Preskočme teraz ďalších dvadsať rokov, počas ktorých sa rozpadlo Československo, na Slovensku sa vystriedali také i onaké vlády, až sme sa ocitli v európskych a svetových politických, hospodárskych i vojenských štruktúrach. Ukončime túto besedu vaším pohľadom na Slovensko v Európskej únii, vrátane obáv euroskeptikov.

P. Tatár: Pred chvíľou sme spomínali politické strany a ich programy. Tak len jedna poznámka. Tam, kde som pôsobil, vždy bol v preambule formulovaný rešpekt ku kresťanským hodnotám. A to bez ohľadu na to, akí ľudia v strane boli. Rešpekt ku kresťanským hodnotám považujem za kľúčový aj pre vývoj našej civilizácie, aj keď ich niekto nenosí priamo v srdci, alebo nie je ich vedomým nositeľom. Veď na kresťanských hodnotách táto civilizácia vyrástla. V EÚ prebehla jedna škandalózna diskusia o tom, či má byť slovo Boh v preambule európskej ústavy. Veď, ak sa Európa hlási sama k sebe, tak tam nemôže nebyť zmienka o Bohu. Oni to tam však nedali. Samotná demokracia je len bezcenná forma, ak nie je naplnená hodnotami. Mne v EÚ chýba morálne posolstvo a vnútorná poctivosť jej inštitúcií.

L. Snopko: Ja osobne nevidím iné východisko pre Európu, len európsku federáciu. Pokiaľ ide o Európsku ústavu – ideálne by bolo, keby sa na európske podmienky prepísala pôvodná Americká ústava. V dnešnom svete je kooperatívna Európa nutnosťou, lebo sa mení nielen ekonomická, ale aj ideologická koncepcia zemegule. V ekonomike nemá rozbitá Európa šancu voči novým hráčom, ako sú India, Čína či Brazília... A ako má fungovať? Podľa mňa tak, ako sme sa snažili aj vo VPN – Európa by mala fungovať decentralizovane, ústava by mala mať len to svoje desatoro a kompetencie by mali ísť až do prirodzených regiónov a nezastaviť sa ani na štátnej úrovni. A, samozrejme, tiež sa prikláňam k tomu, že kresťanský princíp musí byť princípom EU a musí byť aj zachytený explicitne.

J. Čarnogurský: Považujem Európsku úniu za demokratickú. Problém vidím v tom, že demokracia znamená vládu väčšiny, vláda väčšiny je v tomto prípade vláda Nemecka a Francúzska, teda veľkých národov, a to následne znamená, že malým národom to častokrát nebude vyhovovať. To pravdepodobne po čase povedie k zvyšovaniu napätia a hľadaniu nejakého iného riešenia. Ale tak, ako sme našli riešenie z komunizmu, tak po čase nájdeme aj riešenie z Európskej únie, keď táto nebude vedieť riešiť svoje problémy a prerastú ju, ako prerástli komunistov. Z tohto dôvodu nevnímam tento problém dramaticky.

D. Pastirčák: Ja európske snahy podporujem, pretože princíp otvorenosti, spájania sa malých entít do väčších celkov považujem v zásade za správny. A vyslovené obavy? – Zdá sa mi, že aj keby nebola Európska únia, aj tak by v niektorých štátoch vzniklo niečo, ako „mäkká totalita sekularizmu". Príkladom takéhoto vývoja je Francúzsko, mám na mysli zákaz nosenia náboženských symbolov. Je to zásah do základných osobných slobôd. Podobné zásahy môžu priniesť bezduchosť do našej kultúry a spirituality. Toto ohrozenie vnímam, ale nezdá sa mi, že by sme o duchovné veci mali bojovať na úrovni legislatívy. Európa mi zatiaľ pripadá, ako zdravé dieťa v kóme. Životné funkcie sa ešte len vytvárajú. Hlavný problém vidím v tom, že Európu nezjednocuje žiadny vnútorný duchovný obsah. Spájajú ju len ekonomické, právne a bezpečnostné záujmy. Len štruktúra tela, duch však chýba.

Aké hodnoty naplnia tento nový európsky priestor? Prevládne étos pragmatického materializmu, alebo bude Európu nanovo inšpirovať Duch Kristovho evanjelia. O tomto sa nerozhoduje v legislatívnych výboroch, o tom sa rozhoduje v individuálnom bytí každého jednotlivca. A Európa bude len natoľko kresťanská, nakoľko budú kresťanskí jej jednotlivci. ◘

Ak sa Európa hlási sama k sebe, tak tam nemôže nebyť zmienka o Bohu

KALVÍNSKA REFORMA – CESTA Z DEFORMÁCIÍ

Mgr. LÁSZLÓ FAZEKAS
(Autor je biskupom Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku.)

Reformovaná cirkev na celom svete spomína v tomto roku 500. výročie narodenia Jána Kalvína. Spomienka v podstate nie je o človekovi Kalvínovi, ale o vďačnosti Bohu za všetko, čo v osobe reformátora 16. storočia nielen cirkev, ale celý svet dostali.

Lipnutie na čistote Božieho slova, hľadanie Božej slávy vo svete, ktorý v morálke čoraz viac upadal, poukázanie na východiska bolo niečím, čo nemôžeme opomenúť. Už aj preto nie, lebo Kalvín svojím životným dielom, pokladal svet za úrodnú pôdu, na ktorú má nárok Boh a na ktorej sa Jeho spravodlivosť má uplatniť. Aj preto hodnotia Kalvínove výklady Písma ako *„sola Scriptura civitate interpretata"*, čo znamená, že odkaz Svätého Písma má význam aj mimo hraníc cirkvi. Vystúpením a voľbou životnej cesty neprispel len k duchovnej, ale aj k spoločenskej obnove, čoho svedectvom je demokratizácia prostredia a budovanie ľudského života na nových mravných základoch.

Aby sme lepšie porozumeli Kalvínovmu odkazu, nevyhnutne potrebujeme poznať nielen dobu, v ktorej žil, ale aj čo jej predchádzalo. Z toho jasne vidno, ako sa vyvinula požiadavka pre zmenu morálky, väčšej spravodlivosti a pokoja.

História histórie

Už v 4. storočí, keď rímsky cisár Constantinus zrušil prenasledovanie kresťanov a neskôr cisár Theodosius kresťanstvo vyhlásil za štátne náboženstvo, sa ukazujú pokusy o zmeny. Cirkev totiž stála pred dilemou: udržať čistotu učenia, alebo žiť podľa možností a v spolupráci so štátnou mocou sa pokúšať o misiu medzi masou pokrstených. Vybrala si ľahšiu cestu a tak sa kresťanstvo stalo oporou štátu. Týmto aktom sa začal proces deformácie. Cirkev, spočiatku radou koncilov, formovaním svojich dogiem, sa usilovala udržať pôvodné učenie. Neskôr, keď sa vedenie cirkvi stalo súčasťou vládnej moci, cirkev sa odklonila od pôvodného Kristovho učenia a svoje mocenské ambície chcela aj teologicky podporiť. Môžeme teda povedať, že reformačné zápolenia sa zjednocovali proti svetskej moci. Hnutia za slobodu, vo Švajčiarsku proti Španielom, v našich krajinách proti Habsburgovcom sa stali nástrojom, ktoré šírili ideu reformácie.

Johannes Calvin (1509–1564)

Sprvu sa šírila reformácia, začatá M. Lutherom, ktorej učenie, práve pre vzťahy s vrchnosťou nebolo také radikálne ako učenie Kalvínovo. J. Kalvín totiž učil, že nielen poddaní majú povinnosti voči panstvu, resp. voči vláde, ale aj vláda má povinnosti zlepšovať osudy poddaných. Čo sa však má diať vtedy, keď vrchnosť sa zmení na despotu a tyranizuje aj nasledovníkov evanjelia?

Lutherovou odpoveďou na otázku bolo, aby trpeli, alebo aby sa vysťahovali. Kalvín však povedal, že Boh nedal vrchnosti len práva, ale aj povinnosti, a preto porušujú Božie prikázania tí, ktorí sa správajú despoticky. Išiel dokonca tak ďaleko, že pripustil likvidáciu despotizmu ozbrojenými akciami.

V podstate tieto myšlienky sú teologickým základom pre francúzskych hugenotov, alsaských reformovaných, nemeckých protestantov a v neposlednom rade maďarských bojovníkov za slobodu v 17. storočí pod zástavou Bocskaya a Rákocziho.

Keďže v tom čase Maďari trpeli pod dvojitým jarmom – na jednej strane Habsburgovci a na druhej expanzívni Turci – viac-menej sa priklonili ku kalvínskej reformácii. Toto je príčinou, prečo v Karpatskej kotline sa Maďari stali prevažne kalvínmi.

Teológia, ekonómia, spoločnosť

Kalvín svojím učením priniesol teológiu, na ktorú dodnes možno stavať a rásť. Priebeh bohoslužieb, na základe jednoduchosti obradov, sú každému zrozumiteľné. Pri vyučovaní sa usiloval o verné a bezprostredné sprostredkovanie Písma. Svoje hlavné dielo, *„Poriadok kresťanského náboženstva"* (*Institutio religionis christianae*), napísal veľmi dôsledne. Svoje myšlienky rozšíril na život viery a každodenný život.

Učil o Večeri Pánovej a môžeme smelo povedať, že sa mu podarilo najjasnejšie a najčistejšie vyložiť jej zmysel. Odmietol koncepciu *transsubstantio* (premena vína a chleba pri obrade na krv a telo Krista – pozn. prekladateľa) a zaoberal sa tým, čo sa deje s dušou účastníka Večere Pánovej. Večeru Pánovu pokladal za *„unia mystica cum Christo"*, čiže za tajomné zjednocovanie s Kristom.

Kalvínove učenie o predurčení (*predestinatio*) dodnes mnohí spochybňujú a odsudzujú, avšak on len na základe Sv. Písma a učenia Sv. Augustína vyhlásil, že k Božej ➤

suverenite patrí aj Jeho vôľa niekoho vyvoliť pre spásu alebo zatratenie. To všetko zostáva Božím tajomstvom.

Svoje plány o správe cirkvi v Ženeve nemohol realizovať, lebo občianske vedenie mesta to nepripustilo, ale tam, kde vrchnosť alebo vláda túto správu zo svojich rúk vypustila, tam cirkev dosiahla autonómiu a zbory samosprávu.

Najzaujímavejšou a z hľadiska praktického života najužitočnejšou časťou jeho učenia je jeho pokus o reformu spoločenského života. Pokrok nastal v oblasti vedy, čím poprel pôsobenie anjelov ako sprostredkovateľov spásy a ako pomocníkov pri spravovaní sveta. Hlásal, že jedine Boh je stvoriteľom a udržiavateľom tohto sveta. Boh poručil človekovi, aby poznával a podmaňoval si Zem. Tým začal proces, ktorý vysvetľuje vedecké objavovanie v 17. storočí.

Vývoj hospodárskeho života dosiahol pripustením platenia úrokov. Finančné hospodárenie podrobil reformám tým, že prehlásil za chybu zákaz úrokovania pôžičiek predchádzajúceho obdobia. Svedčil, že ak niekto z existenčných dôvodov je nútený si požičať, potom mu treba poskytnúť bratskú pomoc. Ale ak niekto k vôli bohatnutiu siaha k pôžičke, potom zo zisku, získaného z pôžičky má povinnosť splatiť istú časť, t. j. zaplatiť úroky.

Prácu pokladal za povinnosť, ktorá vyplýva z poriadku stvorenia. Toho, ktorý nepracoval a z lenivosti bol odkázaný na žobranie a žil na úkor spoločnosti, odsudzoval. V tomto zmysle sa usiloval každému práceschopnému v Ženeve poskytnúť prácu a ten, ktorý ani tak nechcel pracovať musel mesto opustiť. Práceneschopných však vydržovali a chudobných liečili bezplatne, starali sa o vdovy, vdovcov a siroty. Spoločenský život na každej úrovni bol organizovaný na základe prikázaní Sv. Písma.

Kľúče pre riešenie každého problému nemal v rukách, ale nikdy nestratil zo zreteľa Toho, ktorý v jeho živote spôsobil zmeny a ktorého on sám nasleduje: Ježiša Krista.

Preto počas celého života, rozhodovania a života viery, vždy pozorujeme a cítime hľadanie Božej slávy. Preto bolo jeho heslom: *Soli Deo Gloria – Jedine Bohu sláva.* Všetko uvedené nás má nasmerovať k tomu, aby sme aj my lepšie pozorovali to, čo Boh hovorí, aby sme každodenne slúžili Jeho sláve, lebo sme na to povolaní.

Úlohou Kalvínovho jubilejného roku je aj to, aby sme lepšie poznali Kalvínove diela. Nie preto, lebo je reč o bezchybnom, pred Bohom bezúhonnom človeku. Nech je odo mňa vzdialené oslavovať človeka, veď sám Kalvín si to neželal (preto si v testamente želal, aby ho pochovali v neznámom hrobe). Naopak, on sám sa pokladal za hriešneho a slabého, ktorý sa búri proti vôli Božej. Poznajme reformátora preto, lebo vo viere, vzdelaní a duchovnej hĺbke môže byť príkladom aj človeku 21. storočia. ◘

(preklad z maďarčiny: ŠM)

QUO VADIS, SLOVENSKÝ PROTESTANTIZMUS?

ONDREJ GARAJ
(Autor je predsedom Evanjelickej aliancie na Slovensku)

Už 20 rokov žijeme v úplnej slobode v zmysle náboženskej slobody. Žiadna vonkajšia sila nebráni cirkvám, aby vykonávali svoje poslanie. Napriek slobode k akejkoľvek verejnej činnosti, napriek slobode k mediálnym aktivitám, napriek zvýšenému záujmu o náboženstvo v súčasnej kultúre je signifikatná nie stagnácia, ale dokonca pokles počtu ľudí, ktorí sa hlásia na Slovensku k niektorej protestantskej cirkvi. Pritom tradičné veľké ľudové cirkvi zaznamenávajú pokles členstva v desiatkach percent.

SLOBODA – PRÍLEŽITOSŤ ALEBO OHROZENIE?

Misijné aktivity a projekty zakladania zborov evanjelikálnych cirkví sa dostávajú do závozu – reálne presvedčenie, že sa to dá a môže, klesá. Pokles spoluúčasti evanjelikálnych cirkví na verejných evanjelizačných podujatiach ako napr. *ProChrist* významne poklesol. A zväčša nebol nahradený inými alternatívnymi aktivitami. Evanjelikálne cirkvi, ktoré v histórii za jeden zo základných dôvodov svojho vzniku uvádzali potrebu verejnej evanjelizácie, sa stávajú tými, ktorí túto aktivitu opúšťajú.

Rovnako aj sebavedomie a hlboké osobné presvedčenie kazateľov v pozícii evanjelistov a misionárov sa dostáva do hlbokej krízy – ľudia ich nechcú počúvať, farár či kazateľ na dedine patrí k tej menej potrebnej rekvizite minulosti, slúžiacej nanajvýš na poskytovanie životných prestupových rituálov. Slovenských evanjelistov len veľmi ťažko nájdeme. Preto sa depresia a hlboká vnútorná frustrácia stáva súčasťou každodenného života nejedného kazateľa či farára – často hlboko ukrytá pred zrakom okolia. Z týchto a ďalších dôvodov pokles vnútorného presvedčenia, že práca v cirkvi je účasť na dobrom a zmysluplnom diele u vedúcich aj u bežných čle-

nov cirkvi sa stáva bežným javom. Osobné životné príbehy bývalých špičkových funkcionárov protestantských cirkví od roku 1989 to presvedčivo dokumentujú. Aj väčšina rozvojových projektov, napr. na zakladanie zborov sa zadrhávajú – nenastáva primeraný početný rast. Skúsme sa širšie kriticky zamyslieť nad niektorými súvislosťami tejto skutočnosti straty relevancie slovenského protestantizmu a pokúsme sa hľadať spoločne alternatívy ďalšieho smerovania.

REFLEXIA PROBLÉMU

Boh nedáva prebudenie

Bežným a azda najrozšírenejším vysvetlením stagnácie slovenského protestantizmu je, že Boh je darcom prebudenia a že na našom území sa nám ho v súčasnosti nedostáva. Príčinu preto treba hľadať mimo nás, mimo nášho snaženia. Podobne aj naše učenie o spasení zdôrazňuje, že Boh skrze Svätého Ducha oslovuje ľudí a nie je to výsledok nášho snaženia, keď ľudia nachádzajú vieru. Nekonzistentnosť tohto argumentu spočíva však v biblickej povahe Boha: Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení. (1Tim 2, 4) Ak je pravdou, že Boh dáva prebudenia kedy a kde chce, tak potom sú obdobia a regióny, kde Boh už menej alebo vôbec nechce, aby ľudia boli spasení. Preto má tento argument veľmi málo spoločné s Biblickým obrazom Božieho záujmu o spasenie človeka či ľudstva. Akoby dnes Boh menej chcel, aby na Slovensku boli ľudia spasení.

Málo sa modlíme a postíme za prebudenie

Výsledok duchovného prebudenia závisí od intenzity nášho duchovného zápasu s diabolskými duchovnými mocnosťami. Preto, ak je všeobecné snaženie kresťanov nedostatočné, tak ani Boh nekoná. V tomto poňatí je prebudenie alebo masové obrátenie sa ku Kristu a kresťanskej viere dôsledok duchovného zápasu v neviditeľných duchovných oblastiach. Ak je snaha kresťanov malá, niet divu, že výsledok je malý. Vidíme však aj biedu tejto myšlienky: ak nedodajú kresťania Bohu dostatočné množstvo modlitieb, či nebudú dostatočne intenzívne prejavovať svoje sebazaprenie pôstom, tak Boh nemá záujem, ba možno ani silu, konať a pracovať v prospech duchovnej obrody.

Málo konáme v prospech evanjelizácie a misie

Tento aspekt hodnotenia situácie zdôrazňuje nedostatočnosť a misijnú únavu súčasného slovenského protestantizmu. Ak by protestanti neúnavnejšie konali rôzne praktické misijné projekty, napr. evanjelizačné kampane, rozdávanie letákov, letné misijné tábory, prevádzkovali by viac misijných kaviarní, tak by sa táto námaha zúročila získaním nových kresťanov pre spásu, a tým by sa prirodzene a početne vzmáhali aj naše cirkvi a protestantizmus.

Ale aj toto vysvetlenie dnešnej situácie má háčik: v misijných dejinách cirkvi v období od nadobudnutia osobnej slobody zrušením feudalizmu, hlavným nositeľom misie a evanjelizácie boli zapálení jednotlivci, ktorí intenzívne odovzdávali obsah svojej novonájdenej alebo obnovenej viery v prostredí, v ktorom žili. Metaforicky povedané, ovce plodia ovce. Verejné kampane mali vždy významnú, ale len podpornú úlohu.

Ani iným sa nedarí, prečo by sa malo dariť práve na Slovensku

Skúmaním štatistík zisťujeme, že Európa len bola kresťanským kontinentom v zmysle percentuálnej príslušnosti obyvateľov k tradičným cirkvám. Je evidentný trend poklesu záujmu obyvateľov o deklarovanie príslušnosti k niektorým tradičným cirkvám. Na druhej strane však prieskumy poukazujú na stúpajúcu religiozitu obyvateľov. Religiózne správanie obyvateľov je predmetom priebežného výskumu a sledovania, výsledky ktorého sú verejne k dispozícii. Aj bez hlbšieho rozboru sú zrejmé trendy ústupu tradičných cirkví z horizontu záujmu obyvateľov celej Európy, preto vznikol v Rímsko-katolíckej cirkvi koncept tzv. reevanjelizácie. Ale Európa nie je až tak jednotná – ak do nej počítame aj Ukrajinu – tak tu som nedávno na moje veľké prekvapenie zistil, že počet protestantov vzrástol za posledných 15 rokov viac ako 30-násobne. (Zdôrazňujem slovo násobne.) Podobný nárast zaznamenalo aj Rumunsko.

BOH JE NAD DEJINAMI

Nechceme teda očakávaním rastu a rozvoja protestantizmu vlastne príliš veľa uznania od kultúry, v ktorej žijeme? Je očakávanie rastu cirkvi prirodzené alebo neprirodzené? Stavy stagnácie a úpadku spravidla vyhodnocujú účastníci a nositelia týchto procesov ako bolestné sklamania z toho, že nefunguje to, čo by fungovať malo. Niektorí nositelia myšlienok a ich verejní zástancovia môžu reagovať vnútorným sklamaním a hlbokými, verejne často nevyslovenými vnútornými pochybnosťami: kážeme verne a pravdivo evanjelium a toto evanjelium ako by nefungovalo a neoslovovalo ľudí. Je teda skutočne pravdivé, keď nepôsobí?

Rád by som ešte zdôraznil aj pozitívnu stránku stagnácie a úpadku. Pozitívnym aspektom je, že upadá a zaniká kresťanstvo v interpretácii, ktorá nie je schopná osloviť dnešného človeka. A to je dobrá správa. Kresťanstvo, evanjelium je v prvom rade mocou Božou na spasenie a až ďaleko za tým impotentne interpretovanou doktrinálnou náukou. Ak to druhé upadá, nejde o úpadok kresťanstva ako takého, to upadajú a zanikajú štruktúry a interpretácie, ktoré najmä v protestantskom poňatí prestali byť nositeľmi života, a preto niet nad čím plakať. Ide o celkom prirodzený očistný proces cirkvi. Boh nedáva svoju slávu nehodným a neverným.

Veď len povážme, aká by to bola dráma, keby Boh žehnal rozvojom neverné, evanjeliovým princípom vzdialené kresťanstvo? Aká je to dráma v našej spoločnosti, keď klamliví populisti majú úspech u poslucháčov. Ešte horšia dráma by bola, keby cirkevní populisti trebárs evanjelikálneho či protestantského razenia mali masové poslucháčstvo. Je vždy znakom nádeje, ak toho, kto nemá čo povedať, ľudia nepočúvajú,. To, že sa poslucháči zvesti v protestantských denomináciách postupne rozchádzajú so zvesťou, ktorú počúvajú, je znakom, že táto zvesť im nemá čo povedať, a preto je to len dobrý vývoj. Problémom slovenského protestantizmu sa stal nie sekulárny svet, ale protestantizmus sám. A my, Cirkev bratská sme jeho časťou. Preto nastal čas spolu sa hlbšie zamyslieť nad relevantnosťou evanjelia, ktoré kážeme. ◘

KAREL KOLMAN

26. 8. 1892–28. 3. 1962

Pripravil JOZEF UHLÍK

Karel Kolman s manželkou Boženou

Úprimný priateľ Slovenska a Slovákov, básnik, spisovateľ a učiteľ Karel Kolman sa narodil v Zahrádkách v južných Čechách v evanjelickej rodine Jozefa Kolmana a Růženy, rod. Vobrovej ako druhé dieťa zo siedmich. V Prahe vyštudoval obchodnícke učilište a v zbore Svobodnej cirkvi reformovanej (dnes Cirkev bratská) našiel osobný vzťah k Pánu Bohu. V roku 1910 sa na pozvanie Jána Chorváta rozhodol odísť do centra duchovného prebudenia na Slovensku – Starej Turej. Vstúpil do spolku Modrého Kríža (MK) a pracoval v kníhkupectve Jána Chorváta. Popri tom jazykovo upravoval knihy K. Royovej. V rokoch 1913–1914 študoval na misijnom ústave v Hausdorfe. Štúdium dokončil až po vojne v roku 1919. Počas vojny cestoval po Slovensku, dolnej zemi aj Sliezsku a podporoval duchovný rozvoj členov MK medzi Slovákmi aj Nemcami. Spolu s Jánom Chorvátom sa usilovali o to, aby sa spoločenstvá MK zmenili na slobodnú evanjelickú cirkev, ale K. Royová ani Jozef Roháček nesúhlasili. November 1918 ho zastihol v Erdeviku, v terajšom Srbsku, na misijnej ceste, kde dostal španielsku chrípku. V obrovskom zmätku končiacej sa vojny, v neustálom ohrození života sa vrátil úplne vyčerpaný a zavšivavený na Starú Turú. Až tu zistil, že sa vrátil do iného štátu, než bol ten, z ktorého pred šiestimi týždňami odchádzal – do Československa. V roku 1919 absolvoval učiteľský kurz v Modre, kde potom pôsobil krátky čas ako učiteľ slovenčiny a češtiny. Karel Kolman od septembra 1920 nastúpil na meštianku v Novej Bani a popritom učil aj na gymnáziu a preparandii v Leviciach. Tu zaviedol slovenské evanjelické bohoslužby. Z pracovného vyčerpania v roku 1922 ochorel na ťažkú pľúcnu chorobu. Odišiel sa liečiť na ostrov Krk v Juhoslávii. Ale aj odtiaľ ho to ťahá zvestovať evanjelium a navštevoval Slovákov i Čechov na dolnej zemi. Po uzdravení sa nakrátko vrátil ako učiteľ do Novej Bane, ale už v septembri 1923 odišiel do Čiech do Žirovnice. Neskôr pôsobil na meštianke v Trhovom Štěpánove, kde sa stal riaditeľom. Popri tejto práci píše básne i poviedky, rediguje časopis *Snaha* a pre deti *Klásky*, napísal slovenskú učebnicu dejepisu pre meštianske školy, prekladá knihy K. Royovej do češtiny. Cez prázdniny organizuje biblické kurzy na Slovensku i Čechách v rámci spolupráce MK a *Snahy*. V roku 1924 sa oženil s Boženou Němcovou, s ktorou mali päť detí – Samuela, Daniela, Boženu, Vladimíru a Blahoslava. V roku 1935 postavili pri svojom dome modlitebňu pre potreby *Snahy*. V roku 1946 si zobral neplatenú dovolenku a rozhodol sa vstúpiť do služieb *Českej biblickej práce* ako riaditeľ novozaloženej biblickej školy v Kutnej Hore. Preto v rokoch 1946–1947 študoval na biblických školách v Glasgowe a Londýne. Po návrate cestuje po Slovensku, navštevuje zbory rôznych cirkví a pozýva študentov na vzniknutú školu. Tiež hľadá finančnú podporu na tento projekt. V jeseni 1947 nastúpili prví študenti, medzi ktorými bol aj Vladislav Jurčo, študent techniky z Bratislavy. Učiteľmi boli okrem iných aj bratia Beneš a Valach. Po komunistickom prevrate v roku 1949 musel K. Kolman prácu v biblickej škole ukončiť a vrátiť sa do školy v Štěpánove. Krátko nato zo zdravotných dôvodov odišiel do dôchodku. V roku 1950 režim biblický ústav zrušil a rovnako zrušil aj spolok *Snaha*. Karel Kolman vstúpil do Jednoty českobratskej a v modlitebni pri ich dome v Trhovom Štěpánove vznikla stanica zboru v Kutnej Hore. Karel Kolman sa stal laickým kazateľom cirkvi.

Z posledných chvíľ života sa zachovalo štvorveršie, v ktorom vyjadril, čo prežíval:

Bůh mne volá do své slávy:
Pojď, o dítě znavené,
napoj duši unavenou
ze života pramene...

LITERÁRNE DIELO KARLA KOLMANA:

Zbierky básní:
1927 – Berani
1928 – Žalujeme
1940 – Mládí Kristu
1948 (1992) – Výkřik před půlnocí

Romány a poviedky:
1930 (1992) – Nesahejte mi do svědomí
1931 – Štěpánovský hrdina
1932 – Krvavou stopou
1934 – Vichřice hněvu
1936 – Mladí exulanti
1936 – Nezbedník
1936 – Bez lásky
1941 – Mezi lidojedy
1946 – Mučednice
1947 – Slávinka
1992 – Příběhy ze školních lavic

KAREL KOLMAN V SPOMIENKACH

Z pamäti po vyše šesťdesiatich rokoch veľmi veľa vecí vybledne ako popísaný papier na slnku, podrobnosti sa vytratia a to aj u tak jedinečného človeka, akým bol Karel Kolman. No pri spomienkach na roky strávené v Biblickom ústave v Kutnej Hore sa mi vždy vynorí jeho patriarchálna postava s milým, radostným a pokojným výrazom tváre. Bol jeho riaditeľom, no nám študentom bol skôr otcom. Nepamätám sa, že by mi v osobnom rozhovore nepoložil ruku na plecia a nerozprával sa so mnou ako otec so synom. Jeho osobnosť žiariaca láskavosťou, jeho vždy radostné a povzbudivé slová nemožno plne pochopiť, ak nepoznáme jeho vnútorný, skrytý život so Spasiteľom, ak nenahliadneme spätne do jeho osobného vyznania, ktorým sú najmä jeho básne. Vari najvýraznejšie sa prejavil v poslednej zbierke básní *Výkřik před půlnocí* (1948). Sú svedectvom o jeho najtesnejšom spojení so Spasiteľom, o očakávaní Jeho príchodu, a to na pozadí hrôz doby, v ktorej vznikali.

Tak ako bol jeho vnútorný život koncentrovaný na osobu Pána Ježiša, také bolo aj jeho svedectvo, jeho kázané slovo. Jeho slová charakterizovali prostota a biblickosť, prostota slova, ktorá sa mu nepochybne stala vlastnou v jeho povolaní učiteľa a biblickosť, ktorá bola prejavom jeho života zakotveného v Písme. Bol snažista (Snaha – analógia Modrého kríža v Čechách), a teda bol „písmák" v tom najlepšom zmysle slova. Keď hovoril k poslucháčom, osou kázní bol vždy kríž Kristov. Jeho slová nenechávali nikdy nikoho na pochybnostiach, o čo v nich ide: *„Hriešnik, neblúď viac, poď k Pánu Ježišovi, u Neho nájdeš odpustenie hriechov a pokoj duše!"* Nepoužíval učené slová, aby prezentoval svoju intelektuálnu výšku, nepotreboval získavať hriešnikov pre Krista múdrymi argumentmi, robil to Slovom Božím, nie jeho výkladom. Veril totiž, že Slovo má moc zachraňovať, že „je živé a účinné", že veriaci poslucháči *„sú žiadostiví mlieka bezo ľsti , Slova Božieho"* (Žid 4, 12; 1Pt 2, 2). Preto, keď hovoril, *„hovoril ako slová Božie, keď slúžil – ako z vlády, ktorú dáva Boh, aby bol Boh vo všetkom oslavovaný skrze Ježiša Krista"* (1Pt4, 11).

V súvislosti s „písmáctvom" členov Snahy nedá mi nespomenúť nezabudnuteľnú skúsenosť z prvého stretnutia s jej predstaviteľom. Na začiatku „školského roku" pozdravili študentov biskup Jednoty bratrskej brat Vančura a zástupca Snahy z Pardubíc. Prejav tohto zástupcu bol nezabudnuteľným zážitkom, lebo to bol jeden súvislý text z Písma. Nedalo sa zistiť, čo boli jeho vlastné slová. ani kde sa jednotlivé texty Písma spájali, bol to proste jeden súvislý biblický text Písma.

Brat Kolman mal svoj osobitný vzťah k nám študentom zo Slovenska. Na začiatku sme boli dvaja, brat Olexa z Jednoty baptistov však ešte v prvom roku odišiel, neskôr prišiel brat Kušnierik a potom brat Poloha. Karel Kolman s nami hovoril vždy po slovensky, a to naozaj krásnou slovenčinou; nezaprel sa, že bol jej učiteľom v Modre. V Biblickom ústave učil češtinu a z tohto predmetu som mal vždy tú najlepšiu známku! – svoje písomné práce som písal v slovenčine.

Vladislav Jurčo, Bratislava

Zo stretnutia učiteľov a študentov biblického ústavu z r. 1957: zľava V. Jurčo a K. Kolman, v strede B. Beneš.

Oprava: *V minulom čísle sme nesprávne uviedli meno Juraj Potůček. Správne má byť: Juraj Potúček. Ospravedlňujeme sa.*

MISSION TRIP NEPÁL 2009

Text a foto: MARTIN JANČO
(Autor je študentom 5. ročníka EU v Bratislave a externým spolupracovníkom kresťanského Rádia 7.)

Bolo treba vyriešiť mnoho zložitých vecí - dajú mi v práci na mesiac voľno? Podporí ma domáci zbor? Budem mať dosť peňazí? Dá sa to organizačne stihnúť? Dá sa vôbec pridať k ostatným? Stihnem sa dať zaočkovať ? Výprava do Nepálu odchádzala 11. júla a tieto otázky som začal riešiť asi mesiac a pol pred odletom.

Bol január tohto roku a ešte som nemal plány na leto, vlastne som to ani neriešil. Niekoľko ľudí sa chystalo do Nepálu na krátkodobú misiu, ale nevenoval som tomu žiadnu pozornosť. V máji bola v Bratislave výstava Šangri -la, tak som sa rozhodol, že sa tam pôjdem pozrieť. Na výstavy veľmi nechodím, ale toto by mohlo byť zaujímavé. Veď predsa hory, sneh, ľad, Tibet, Nepál, Bhután... Jeden cestovateľ hovoril o tom, ako brázdil na svojich lodiach svetové oceány, ďalšia cestovateľka opisovala život v Indii. Skupina ľudí, ktorí sa chystali na misiu do Nepálu, mala práve v ten deň doobeda prípravné stretnutie a poobede prišli aj oni na výstavu. Viacerých z nich som už poznal. Stretli sme sa, porozprávali, a vo mne postupne narastala túžba ísť s nimi.

Mal som celkom dobrú prácu v počítačovej firme, dobrý plat. A predsa, ak by to šlo, vybral by som sa s ostatnými. Ako kresťania predsa často hovoríme o misii, no stále akoby misia bola len pre niekoľkých ľudí. Nebolo by to príliš odvážne, len tak sa zobrať a ísť niekam do cudzej krajiny ako misionár? A vlastne, čo všetko s tým súvisí ? Na tej výstave som bol 23. mája. A už viac ako rok som mal v Biblii záložku s veršom: „*Na východe uctievajte Hospodina, na morských ostrovoch meno Hospodina, Boha Izraela* ". Hovorím si, Nepál je na východe a uctievať Boha by tam mohlo byť celkom dobrodružné. Druhým veršom, ktorý ma oslovil bol: „*Vydajte svoje telá v živú obeť*."

Rozhodnutie

V práci mi dali na výber: buď ostaneš tu, alebo odídeš z firmy. Žiadna mesačná dovolenka, ani neplatené voľno. V zbore som síce tak narýchlo odpoveď nedostal, ale bol som rozhodnutý – ak starší v zbore budú za, alebo ak sa vyjadria neutrálne, tak idem a ak budú proti, tak nejdem. Koncom mája, vo štvrtok ráno som napísal R. K. – misionárke v Nepále a zároveň do kancelárie Operation Mobilization, ktorá misijný výjazd organizovala. Odpoveď bola kladná. V piatok som dal výpoveď s tým, že v práci ostávam do konca júna. Keby bolo vyjadrenie zboru negatívne, mal by som voľné leto. Šiel by som na Campfest a letné tábory – ako každý rok.

Keď píšem tieto riadky a pozerám sa ako expresne prebiehala príprava a riešenie zložitých vecí, tak vidím, že Boh dáva príležitosti a dáva aj „otvorené dvere". Pripadalo mi to ako „*vykročiť z loďky a kráčať po vode*". Z loďky pohodlnosti, istoty a bezpečia. Vykročiť do mora neistoty, do neznáma. Myslím, že príležitostí vykročiť z loďky bežného života a ísť za Pánom Ježišom na „neznámu akciu" býva pomerne dosť, ale často nevieme, či máme do toho ísť, alebo nie. Myslím si, že celkom jednoduchý princíp znie: ak je príležitosť a sú otvorené dvere, tak choď! Pán Ježiš hovorí o sebe: „Ja som dvere." On otvára a zatvára dvere príležitostí a možností.

Nepál – stretnutie s kresťanmi

Keď sme prišli do Nepálu, ocitli sme sa v inom svete. Z nepálčiny sme vedeli iba niekoľko fráz a inak nič. Prekvapilo nás mnoho vecí, napríklad doprava v meste takmer bez pravidiel, všade na uliciach špina, veľa motoriek a žiadne luxusné autá (najluxusnejším európskym autom tam bola Škoda Laura). Niekoľko dní sme strávili v hlavnom meste Nepálu – Káthmandú, potom sme prišli do jednej dedinky v horách. Po pár dňoch sme zdolali Gosainkund (4300 mnm) a po príchode sme pomáhali pri organizácii kresťanského kempu. Našou úlohou bolo pripraviť krátke vyučovanie a hry. Kemp bol zameraný na učeníctvo a duchovný rast. V miestnom zbore slúži pastor, ktorý po svojom obrátení nemal 3 roky Bibliu. Za posledných niekoľko rokov ho Boh používa v službe zakladania zborov. V čase, keď sme boli v Nepále, bolo v tejto dedine viac ako 70 kresťanov. Pastor tu pôsobil 8 mesiacov, predtým tu bolo iba 5 veriacich ľudí.

Nepálčania sa modlia

Videli sme, že kresťania v Nepále sú nadšení, veľa hovoria o Bohu a veľa sa modlia. Na okraji hlavného mesta je Prayer Tower, miesto, kde sa kresťania modlia za postihnutých ľudí (o ktorých sa zároveň aj starajú), za nepálsku cirkev, za spoločnosť, za Nepál, ako aj za rôzne krajiny po celom svete. Do modlitebnej stráže na tomto mieste sú nonstop, cez deň, aj v noci zapojení aj samotní postihnutí ľudia. Modlitby sa konajú už 12 rokov. A to je jeden z dô-

vodov, prečo Boh v tejto krajine koná. Ešte pred 20 rokmi boli kresťania prenasledovaní, dnes majú slobodu a môžu verejne povedať „Džejmasí" (v prekl. Sláva Bohu). Nepál je zároveň aj jedna z najrýchlejšie sa vyvíjajúcich krajín na svete.

Z dedinky v srdci Himalájí sme sa rozišli na 4 smery, ktoré viedli späť do hlavného mesta. Treky (výprava pešo do hôr) boli našou hlavnou úlohou, tým podstatným, prečo sme sem prišli. Dievčatá sa rozdelili na 3 skupiny, dve skupiny vyrazili do hôr, jedna do nepálskej školy. Chalani putovali najskôr do Kalikistanu, a neskôr cez Jibjibe a Melamchi až do Káthmandú. Cestou sme stretávali ľudí z viacerých nepálskych kmeňov. Naučili sme sa vetu: *„Namasté. Tapai kitáp kinu huncá ?"* V preklade to znamená: *„Dobrý deň, kúpite si knihu?"* Ponúkali sme evanjeliá a svedectvá Bohom zmenených ľudí. „Pánč rupija" - päť rupií za kus. Niektorých bolo treba prehovárať nielen po nepálsky, ale aj po slovensky. Úžasné bolo, že jeden starší pán si kúpil knižky, až keď som mu vysvetlil po slovensky, že je to o Bohu a že mu to deti prečítajú (on sám nevedel čítať). Tu sme sa presvedčili, že hinduisti majú záujem o Božie Slovo. Na niektorých miestach sme navštívili aj budhistické dediny, tam bol záujem menší, ale tí, čo vedeli čítať záujem mali.

Dvere sú otvorené

V deň odletu z Nepálu sme boli v medzinárodnom zbore, kde sa vyučuje po anglicky a navštevujú ho prevažne misionári, ktorí pôsobia v Káthmandú. *„Nedávaj Boha do zápalkovej krabičky"* a *„Your life is living sacrifice"* – dve hlavné myšlienky, ktoré som si v ten deň zapísal do denníka. Po návrate som si tak pre seba sformuloval definíciu misie – *„Tráviť dlhodobo čas s Bohom a s ľudmi na nepriateľskom území."* My sme okúsili ako chutí misia a preto by som chcel povzbudiť hlavne mladých, aby sa nebáli ísť tam, kde Boh otvára dvere. Ak práve tebe teraz Boh dáva príležitosť zažiť s ním niečo, čoho sa možno bojíš, možno nevieš, ako to dopadne, tak mu dôveruj ! Ak ťa niekam volá, tak za teba vyrieši aj všetky maličkosti, ktoré sú pre teba veľkým problémom. ◘

STRETNUTIA S HUDBOU

Stranu pripravila JANA HLATKÁ

V októbri boli koncerty medzinárodného festivalu Space. *Jeho organizátorom je Medzinárodná spoločnosť pre súčasnú hudbu – ISCM, Slovenská sekcia a občianske združenie InMusic, za ktorým stoja* **IVAN a LENKA ŠILLEROVCI**. *Nielen* Space, *ale aj ďalšie projekty InMusic prinášajú ľuďom špecifickú ponuku hudby, najmä z obdobia 20. a 21. storočia, ktorá sa na Slovensku veľmi nehráva. Stretnutia s touto hudbou dávajú priestor na nové zážitky pre deti i dospelých.*

Ivan aj Lenka sú hudobníci. Ivan študoval na VŠMU a počas štúdia odišiel na Kráľovské konzervatórium v Gente (Belgicko), kde študoval 4 roky a zaujala ho súčasná hudba. Lenka študovala dejepis a hudobnú výchovu na PedF UK v Bratislave a učila tieto predmety na CZŠ Narnia. Boli dirigentami detského spevokolu Kvapôčky a Ivan aj spevokolu Eben Ezer.

Robíte rôzne projekty, ktoré zastrešuje vaše občianske združenie InMusic. Môžeš niektoré predstaviť?

InMusic pokrýva rôzne projekty. Viaceré z nich začal Ivan ešte ako študent, medzi ne patrí napríklad už spomínaný festival *Space* alebo *Stretnutia s hudbou*. Novšími projektmi sú *Schubertiády* a *Hammerklavier festival*, ktorý doteraz zastrešovala VŠMU. Naším poslaním je ponúkať zaujímavú hudbu všade tam, kde o ňu prejavia záujem, a to spolu so vzdelávaním. Pomáhame ľuďom „otvárať uši" a objavovať nové. A nemusí to byť len hudba posledného storočia. Začali sme teraz robiť napríklad *Hammerklavier festival*. Ľudia si môžu vypočuť hudbu Mozarta, Schuberta, Beethovena, či Chopina na kópii dobového klavíra, tak ako zneli v dobe, keď boli napísané. To je úplne iný zvuk a úplne iný zážitok.

Foto: LUCIA CSAJKOVÁ: **Skladba Steve Reich: Four Organs mala na SPACE slovenskú premiéru.**

Teraz v októbri sa uskutočnil festival Space. Môžeš ho trochu predstaviť?

Space začal organizovať Ivan v čase, keď študoval v Gente. Spolu s dvomi spolužiačkami Andreou Mudroňovou a Máriou Kormanovou vytvorili putovný festival medzi mestami v Belgicku, Holandsku, Čechách a na Slovensku. Dramaturgia festivalu je zameraná na hudbu 20. storočia. Na koncertoch hrávajú hudobníci z viacerých krajín, zo začiatku to boli najmä ich spolužiaci z Gentu, dnes sú mnohí z nich významnými muzikantami. V rámci ponúknutého programu malo mnoho interpretovaných diel na Slovensku svoju premiéru. Často je to slovenská premiéra skladieb, ktoré napríklad vznikli pred štyridsiatimi rokmi.

Space je zaujímavý aj rozhovormi s interpretmi pred a po koncertoch...

Áno, to bolo na Slovensku nové. Súčasťou programu je *„Slovo o hudbe"* hodinu pred koncertom. Interpreti pre záujemcov rozoberú hudbu, ktorú sa chystajú hrať. Najmä v prvých ročníkoch *Space* o to ľudia prejavovali veľký záujem. Ako hovorili, pomáhalo im to lepšie porozumieť hudbe, ktorú počúvali a tak z nej mali oveľa plnší zážitok.

V Stretnutiach s hudbou robíte hudbu s deťmi a pre deti.

Robíme hudobné dielne pre deti v základných školách, gymnáziách a ZUŠ-kách po celom Slovensku. Vždy je to stretnutie v malých skupinách, aby každé dieťa malo s hudbou osobný zážitok, aby mohlo vyjadriť svoj názor, aby si mohlo zahrať, zaexperimentovať so zvukom. Snažíme sa o to, aby sa tieto stretnutia cyklicky opakovali, čo sa nám na viacerých miestach už podarilo. Pre nás je to výzva priniesť hudbu aj do malých obcí, kde nemajú takmer žiadnu šancu sa so živou hudbou stretnúť. Chceme odbúravať predsudky ľudí voči tzv. vážnej hudbe, chceme aby zažili stretnutie s „krásnom", vďaka ktorému sa rozširujú naše emocionálne i intelektuálne obzory.

Ako deti reagujú na súčasnú hudbu?

Podľa mojej skúsenosti je súčasná hudba deťom blízka, hoci nás v škole učili, že hudba 20. storočia sú „paškvily" a že deťom treba ponúkať romantickú hudbu. Keď som začala učiť na základnej škole, zistila som, že romantická hudba sa deťom vôbec nepáči, že sa pri nej nudia. Im sa páčila hudba renesancie, klasicizmu a súčasná. Boli skladby, ktoré som púšťala deťom v každom veku a jednoznačne ich chytili – napr. Kurt Schwitters: Ursonate. Je plná experimentu so slovom – zvukom, je vtipná... Deti dokonca inšpirovala k skladaniu vlastných skladieb... Súčasná hudba je niekedy ťažko uchopiteľná, človek sa jej musí naučiť rozumieť. Preto začal Ivan s Milicou Kailingovou robiť *Stretnutia s hudbou*, najprv v Bratislave, potom aj v Leviciach a postupne sa ten okruh rozrastal.

Kde budú mať ľudia v najbližšom období šancu stretnúť sa so súčasnou hudbou?

Niet nad zážitok zo živého stretnutia s hudbou. Jeseň je plná rôznych ponúk, najmä vo veľkých mestách. Ivan sa chystá na malé turné po Slovensku, kde spolu s huslistom Davidom Danelom a hornistom Vojtom Přemyslom budú hrať triá Johanesa Brahmsa a György Ligettiho. Začiatkom decembra budú hrať v Nových Zámkoch (1. 12.), v Nitre (2. 12.), v Dolnom Kubíne (3. 12.), v Žiline (4. 12.), v Bratislave a v Dolnej Krupej (6. 12.). ◘

DIALÓG mladých

11/2009, II. ročník

EDITORIAL

Precestoval som už množstvo krajín na troch kontinentoch. Skúšam si spomenúť, kedy som sa naposledy stratil, ale nič mi nenapadá. Už ako 17-ročný som sa vybral s bratrancom na výlet do Bulharska. Bolo to v lete roku 1989. Bolo to ešte za čias komunistického režimu - neexistovali mobily ani internet a kníhkupectva neponúkali žiadne cestovateľské príručky typu Lonely Planet. Jediné, čo sme vedeli bolo, že náš medzinárodný rýchlik končí svoju púť vo Varne. Dnes, keď som ja sám otcom, začínam chápať, aký strach prežíval môj otec, keď sme sa lúčili na stanici. Stratili sme kadečo, ale nestratili sme sa.

Dnes mnohí mladí i starší cestujú do zahraničia. Niekto za štúdiom, iný za prácou, niekto za dobrodružstvom, iný aby niesol evanjelium, niekto za obchodom a iný len tak na dovolenku. Niekto za hranicami strávi pár hodín či dní, iný tam zostane celé roky. Stráviť v zahraničí pár dní už dnes nemusí byť až taká veda, ale prežiť tam celé mesiace či roky môže byť veľmi náročné. Ako sa nestratiť? Ako to prežiť bez toho, aby si rátal dni a hodiny do návratu?

Z vlastnej skúsenosti viem, že dôležitejšie, ako cestovateľskú príručku, treba mať so sebou svoju Bibliu - len tá ti pomôže zachovať si v živote správny smer. Skúsenosť ma tiež naučila, že vo chvíli, keď som si v zahraničí našiel kresťanské spoločenstvo - duchovný domov, zrazu som mal pocit, akoby som bol doma. Duchovná rodina, podobne ako tá telesná, ma vždy podržala. Bratia a sestry, čo majú toho istého Otca, ako ja, mi vždy boli oporou i pomocou. Niektorí z nich sú už doma, u nášho Otca a ja sa naozaj teším, keď sa tam s nimi znovu stretnem.

Dnes sa svet akoby zmenšoval - vzdialenosti sa skracujú a možností cestovať pribúda. Aby si sa v tom svete nestratil, treba si zachovať správny smer a pamätať, kde je tvoj domov.

Jaroslav Tomašovský
riaditeľ Wycliffe Slovakia

redakčná rada: **Eva Myjavcová** *(predsedníčka)*
Bohuslava Bánová
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: **kianickova.eva@gmail.com**
mobil: **+421 903 822 042**

redakcia: **Jana Cabadajová**
Naďa Máhriková
Peter Klein

grafické spracovanie: **Naďa Máhriková**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete BLOGY, alebo robíte FOTKY, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

kianickova.eva@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mesacnikdialog.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

horúca TÉMA

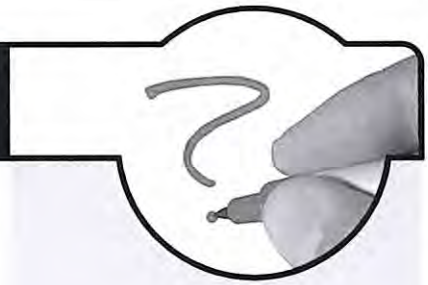

„stratený v zahraničí"

Sme Edit Uličná (Sakošová) a Laci Uličný. Od novembra 2008 žijeme vo Švajčiarsku v lyžiarskom stredisku Saas Fee a pracujeme v hoteloch.

Než sme odišli zo Slovenska, obaja sme na plný úväzok pracovali s mladými ľuďmi v Leviciach. Edit pracovala ako vedúca dorastu a mládeže v CB s „kostolnými" mladými a Laci ako riaditeľ mládežníckeho centra Kontakt s „nekostolnými". Keďže naša služba bola úzko prepojená, vzájomná profesijná spolupráca postupne prerástla do priateľstva a priateľstvo do manželstva. Bolo nám super, obaja sme robili to, čo sme mali radi a na čom nám záležalo. Nachádzali sme podporu a pochopenie jeden v druhom, veď sme obaja slúžili Bohu na plno.

Zmena nastala asi po roku manželstva, keď sme sa pozreli späť na prvý rok nášho spoločného života. Nieže by nám bolo ľúto času, ktorý sme strávili v službe, s ľuďmi, ale sme si bytostne uvedomili, že sme trávili málo času spolu ako manželia. Radili sme sa s ľuďmi, ktorých názory si hlboko vážime, s manželmi, ktorí stáli na podobnom rázcestí ako my. A napokon sme sa rozhodli. Zvolili sme si cestu, síce nepohodlnú, ale veríme, že pre naše manželstvo nesmierne potrebnú a prínosnú.

Odišli sme s jednoduchým cieľom tráviť spolu viac času, postaviť pevné základy nášho manželstva, rodiny a budúcej spoločnej služby. Druhým dôvodom bola aj potreba dať si pauzu od mentálne náročnej práce a utiahnuť sa na čas na „tiché miesto". A do tretice, ako rodina sme museli riešiť aj pozemskú otázku bývania. Krátko po našom rozhodnutí odísť do zahraničia sme kúpili byt na hypotéku, ktorú treba splácať. Avšak po tejto stránke našim cieľom nie je čo najviac zarobiť, ale aspoň sa nevrátiť s mínusom.

Zanechať prácu, ktorou sme intenzívne žili a zbor, ktorého sme boli súčasťou, nebolo vôbec ľahké, hoc i s vedomím, že je to iba na dobu určitú (2,5 roka) a že konáme na základe správnych motívov. Treba povedať, že nie všetci z nášho okolia boli presvedčení o správnosti motívov, v lepšom prípade iba jednoducho nerozumeli, prečo sme sa tak rozhodli. Je totiž ľahké vnímať náš odchod zo Slovenska ako odchod zo služby. Pre nás je to však pauza v službe, do ktorej sa chceme vrátiť. Stále sa nám cnie za našou duchovnou rodinou, zborom, priateľmi a nesmierne sa preto tešíme na návrat domov.

Do Švajčiarska sme prišli s jasným cieľom stať sa súčasťou miestneho spoločenstva, pravidelne navštevovať bohoslužby a podľa možností slúžiť. Keďže sme nevedeli, kde presne zakotvíme, tak sme nemali vybraný ani konkrétny zbor. Boh nás ale viedol a staral sa o nás od prvého začiatku až doteraz. Možno nie celkom tak ako by sme si to my priali.

U známych v Oltene, kde sme bývali prvé dva týždne, hľadajúc prácu v miestnych novinách, sme našli inzeráty miestnych zborov. Chceli sme ich postupne navštíviť a vybrať si jeden, do ktorého by sme chodili pravidelne. Prvú nedeľu sme šli do Freie Evangelische Gemaide (FEG). Nielenže tam mali preklad do angličtiny (mimo-

Som študentkou v zahraničí a keď som sa rozhodovala odísť zo Slovenska, vedela som, že najťažšie bude pre mňa opustiť môj domáci zbor. Práve v ňom som totiž uverila, vyrástla ako kresťanka, zapájala sa do služby a vytvorila si najpevnejšie priateľstvá. Tiež som mala obavy zo „západného kresťanstva", ktoré je vo Veľkej Británii dosť rozšírené a ide o to, že pri kázaní a vyučovaní sa zabúda na podstatu hriechu a potrebu Božieho odpustenia, a naopak, veľký dôraz je kladený hlavne na zábavu a povrchný vzťah k Bohu.

Asi najväčším šokom po príchode však bol neuveriteľne veľký počet kostolov a zborov, ktoré boli na výber. Bolo to pomerne ohromujúce pre takú nerozhodnú osobu ako som ja. Mnohí moji priatelia sa rozhodli, že vyskúšajú rôzne zbory týždeň po týždni, až kým sa nerozhodnú, ktorý im najviac vyhovuje. Keďže tento spôsob mi pripomínal nakupovanie v supermarkete, rozhodla som sa zostať v prvom zbore, ktorý bude biblický a kde budem môcť rásť duchovne. Pán Boh to mal pod svojou kontrolou a hneď na druhú nedeľu ma priviedol do Christ Church Central, ktorý sa mi stal druhým domovom.

Samozrejme, zo začiatku to bolo ťažké vytvoriť si skutočné vzťahy a zvyknúť si na novú kultúru, a po Novom roku som dokonca uvažovala, či by nebolo lepšie vyskúšať niečo nové, lebo som sa necítila ako súčasť zboru, ale len ako študent, čo tam chodí v nedeľu. Modlila som sa za to a Pán mi ukázal, že problém nie je v zbore, ale vo mne, že budem súčasťou zboru len toľko, koľko budem ja sama chcieť. Odvtedy sa mi rozdiely v kultúrach nezdajú vôbec také veľké, lebo všetci sme jednou rodinou v Kristovi. A tiež nie som len študent, ale naopak mam privilégium byť študentom, ale zároveň aj súčasťou zboru. Ako študent som časťou skupinky, spoznávam zborové rodiny skrze ich pohostinnosť a starostlivosť a mám mentorku Luise, s ktorou týždenne študujem Bibliu a modlím sa. No taktiež mám privilégium viesť dorast a spoznávať tak nielen deti, ale hlavne vidieť „zákulisie" môjho zboru. Až vtedy som si uvedomila, ako veľmi som rada, že ma Pán

poslal práve tam, lebo som videla ako, veľmi je vedenie a staršovstvo biblicky založené skutočne na Božiu slávu. Najosobnejšia skúsenosť s týmto je napríklad, že nám, ako dorastovému tímu, je neustále pripomínané, že naším cieľom nie je maximalizovať počty tým, že spravíme zábavný a povrchný program, ale hlavne rozvíjať deti k pravde v Písme a v Pánovi. Keďže práve toto bola jedna z mojich najväčších obáv, viem že Boh ozaj vedel čo robil, keď mi vyberal zbor.

Pred rokom by som neverila tomu ako veľmi mi by mi mohol iný zbor, ako môj trnavský, prirásť k srdcu. Som naozaj vďačná Pánu Bohu za to, ako veľmi sa o mňa stará a že mi dal zbor, ktorý je tak veľmi podobný môjmu domácemu, tak veľmi biblicky založený a tak veľmi preplnený ľuďmi, ktorí ma s otvorenou náručou prijali ako právoplatnú časť rodiny.

Filipa Petek

chodom, keď sme prišli, po nemecky sme nevedeli ani zaťať), ale po zhromaždení sa nás okamžite ujali domáci, pozvali nás do zborovej kaviarne a domov sme odchádzali s jednoznačným presvedčením, že sme si našli Domov. Iné zbory v meste sme už ani nenavštívili. Postupne sme sa začali integrovať do zboru, chodiť na mládež, pomáhali sme pri akciách.

Žiaľ, práca nás odviala do ďalekého lyžiarskeho strediska, od ktorého je najbližší FEG zbor vzdialený 30 km. To by ani nebol problém, keby v tomto vyhľadávanom turistickom a lyžiarskom stredisku neboli práve víkendy tým najvyťaženejším obdobím. Kvôli práci sa na nedeľné bohoslužby dostaneme iba zriedka, kázne nie sú prekladané do žiadneho pre nás zrozumiteľného jazyka a budovať vzťahy je pre nás prakticky nemožné. Toto už nie je žiadna idylka. Byť dlhodobo bez zboru je veľmi riskantné. Veľmi túžime nájsť si prácu v Oltene a môcť sa vrátiť do zboru, v ktorom sme začínali a s ktorým udržiavame vzťahy vďaka priateľstvu s kazateľom pre mladých a jeho manželkou.

Musíme vyznať, že Boh nám deň čo deň pripomína, že zostáva s nami a že sa o nás stará ako vzorný Otec o svoje deti. Fakt, že obaja máme prácu aj mimo hlavnej sezóny, že máme pracovné povolenia, aj keď ich už prestali na tento rok Slovákom udeľovať, že obaja máme šéfovcov, ktorí sú ústretoví a nápomocní aj vo veciach, v ktorých by vôbec nemuseli byť a dokonca sú našimi priateľmi, vôbec nie sú samozrejmosťou.

Zároveň spoznávame aké dôležité je v zložitých životných situáciách mať jeden druhého. Nebyť viery a odhodlania partnera, boli by sme v úplne inom rozpoložení. Nie náhodou sa hovorí: pôjdu dvaja spoločnou cestou a budú si jeden druhému oporou, nielen v materiálnych, vzťahových, ale aj v duchovných veciach.

Edit a Laci

Po skončení strednej školy sa mi naskytla nečakaná možnosť, vycestovať za prácou do zahraničia, do Írska. Dá sa povedať, že som tejto ponuke podľahol s cieľom zarobiť si a zdokonaliť sa v angličtine. Moji najbližší priatelia ma upozorňovali, aké nástrahy to prinesie, no ja som si myslel, že som na ne pripravený. A tak ma vyprevadili s modlitbou a požehnaním.

Vo svojom domovskom zbore som mal celkom silné zázemie, a preto mi aj bolo trošku ľúto, len tak odísť. Dal som si pár podmienok. Jednou z nich bolo, že si tam nájdem spoločenstvo a spravím všetko preto, aby som nestratil svoj vzťah s Pánom Bohom. Veľkou oporou a istotou mi bolo, že idem k ľuďom, ktorých dobre poznám a sú kresťania. A aj vďaka nim to so mnou neskončilo až tak zle.

Začiatky v novej krajine neboli až také ťažké, ako som čakal a prvý mesiac sa mi celkom darilo plniť predsavzatia, ktoré som si dal. Ale moja vytrvalosť sa začala rýchlo strácať. Prestal som chodiť do zboru, čítať Bibliu a budovať vzťah s Pánom Bohom. A duchovný život bez spoločenstva začal byť nudný. Začal som hľadať nejakú náhradu. A aj som ju našiel, aspoň som si to myslel, v počítačovej hre World of Warcraft. Kto túto hru pozná, vie o čo ide. Táto hra vám ponúka nový svet, nový život, do ktorého keď sa dostanete, začnete ho žiť, ako ten vlastný.

Asi po 5 mesiacoch som prišiel na týždeň domov. Pri ľuďoch, ktorých poznám roky, som sa cítil ako cudzinec. Strácal som to silné zázemie, ktoré som doma mal. Keď som sa po týždni opäť vrátil do Írska, pri myšlienke na domov a na to všetko, čo strácam, ma to trošku štvalo. Ale zase som spadol do svojho sveta hry.

Chvála Pánu Bohu, po ďalších 5 mesiacoch sa podmienky v práci natoľko zhoršili, že sme sa s kamarátom rozhodli dať výpoveď. Neostávalo nič iné, len sa vrátiť domov. V hlave som mal myšlienky, že hneď ako sa vrátim domov, spravím všetko preto, aby som vrátil späť staré časy, svoje vzťahy s ľuďmi a aj s Bohom. Ale hra a moja závislosť na nej boli silnejšie. Nepreukazoval som žiadnu snahu vrátiť niečo späť. A aj keď sa moji priatelia snažili a volali mi, aby som šiel s nimi niekam von, ja som radšej nedvíhal telefón, aby som nemusel vysvetľovať a priznať sa, prečo chcem hrať svoju hru a žiť svoj virtuálny svet.

Doteraz nechápem Božiu milosť vo svojom živote, ako sa o mňa staral. Keď som prichádzal do Božieho ľudu, či už do zhromaždenia, mládeže, cítil som od Ducha Svätého, ako ma usvedčuje.

Môj najlepší kamarát ma začal pozývať a ťahať na chlapčenskú skupinku s ľuďmi, ktorí boli a sú mojimi priateľmi. Boli to skvelé skupinky, na ktorých som cítil Božiu prítomnosť a Duch Svätý mi ukazoval, že v mojom živote veci nie sú v poriadku. Vedel som presne, čo mám urobiť, ale nechcel som. Bojoval som s myšlienkami, že už ma nebaví hrať sa na niečo, tváriť sa, že som kresťan a žiť niečo úplne iné. Mal som chuť všetko nechať tak a žiť to, čo ma baví a nie to, čo som vedel, že Boh žiada.

Až raz sa mi jednej skupinke nepodarilo vyhnúť, lebo sa chlapci dohodli, že sa stretnú u nás doma. Už ani neviem, čo sa tam dialo, ale pri zdieľaní chlapci vyznávali svoje hriechy a vtedy som pochopil, že nad Bohom nezvíťazím. Už nevládzem ísť proti Nemu. Vyznal som to, že som závislý na svojej modle, na počítačovej hre. Chlapci na mňa skladali ruky a modlili sa za uzdravenie a vyslobodenie. Taký priamy Boží dotyk som nikdy predtým nezažil.

So slzami som vybehol do svojej izby, zapol PC, napojil sa do svojej hry a zmazal to, čo som 10 mesiacov budoval. Zmazal svet, v ktorom som si myslel, že niečo znamenám, zmazal klamstvo, ktorým som sa dokonale klamal. V ten deň spadol múr, ktorý som postavil Pánu Bohu do cesty a môj život sa začal meniť.

Ak žijeme v Božom ľude a trávime tam čas a niečo v našom živote nie je v poriadku, Boh nám to jasne ukazuje. Nezatvárajme pred tým oči. Som vďačný za to, čo som v tomto období, keď som bol v Írsku, prežil. Uvedomil som si, že zbor, v ktorom žijeme a spoločenstvo Božieho ľudu nie je samozrejmosť, ale je to dar. A je úplne jednoduché stratiť to.

Darko Poliak

hlas z Brna

Čím víc lidi ze starší generace poznávám, tím víc mi jsou příkladem vytrvalé víry a spoléhání se na Pána Boha. Studuji historii, takže mám přirozeně blízko k vyprávění o dřívějších dobách. Fascinuje mě zjišťovat, jak žili lidé před námi. V rámci své diplomové práce jsem dělala rozhovory s několika pamětníky. Nejvíc jsem mluvila s jednou tetičkou z našeho sboru. Naše rozhovory ale nezůstávaly jen u tématu mé práce. Tetička mi vyprávěla mnoho o svém životě. O svých rodičích a sourozencích, o sborovém životě ke konci první republiky a za druhé světové války, o tom, jak byla v Praze ve službě, o svém manželovi a dětech, o práci i o nemocech. Celým tím vyprávěním prostupovala jedna věc - tetiččina vděčnost Pánu Bohu, na kterého se vždycky spoléhala. Bylo to pro mě velice povzbuzující. Znám řadu dalších starších lidí, kteří jsou mi velkým příkladem svými slovy, činy i celým způsobem života. Mnozí z nich se pravidelně vytrvale modlí za nás, za mladé. Často jsou úplně nenápadní, a přece mají ve společenství svoje naprosto nezastupitelné místo. Snad i ve vašem sboru jsou takové tetičky a strýčkové, se kterými rozhodně stojí za to dát se do řeči. Zkuste to a uvidíte!

Tereza Pavlíčková

Nie je to tak veľmi dávno, keď sme mali možnosť na Slovensku privítať britskú kapelu [DWEEB]. Ide o štyroch hudobníkov pochádzajúcich z Coventry (pri Birminghame), hrajúcich indie-folk-rock, ktorých sme mali už niekoľkokrát predtým možnosť vidieť na Campfeste. Sú špecifickí svojím výrazným a strhujúcim pódiovým prejavom a cieľom ich vystúpení je podávať mladým nielen v Británii svedectvo o Bohu.

Ich album „It Came From Outer Space" bol vydaný v decembri roku 2007, dostal sa na popredné miesta v rebríčku najlepších „cross rhytms" albumov v Británii, kde Dweeb v súčasnosti patrí medzi najpopulárnejšie kresťanské kapely. Preto sme sa snažili o nich zistiť aj niečo viac.

Ako vznikla myšlienka na Slovakiatour? Kto bol jej tvorcom?

Tim: Dvakrát sme hrali na Campfeste, čo sa nám veľmi páčilo a Milan Macek, ktorý je v organizačnom tíme Campfestu a hrá v kapele noXcuse, prišiel za nami s myšlienkou, prísť sem na dva týždne a odohrať nejaké koncerty a Timovi napadlo hrať tu v Žiline (poz.red. - 18.9. 2009 - Odpoj Sa Outdoor), a my sme obidve tieto akcie spojili a zrealizovali v jednom čase.

Je hudba to jediné čím sa živíte, alebo je tu ešte niečo iné ?

B' man: Sme momentálne v procese zmeny. Kedysi to fungovalo tak, že sme mali aj nejaké zamestnania na čiastočný pracovný úväzok a „robili" [dweeb] dva-tri dni do týždňa, každý podľa toho, ako mohol, teraz sú traja z nás na plný úväzok hudobníci a je to naše jediné zamestnanie. Matt si ale ešte ponechal svoju prácu a zvykne „robiť" [dweeb] tri alebo štyri dni do týždňa.

Ste zapojení aj v službe vo svojom zbore?

Matt: Áno, všetci máme niekoľko rôznych vecí. Tim a B'man vedú chvály s kapelami, Dave robí veľa vizuálnych vecí, slová, ktoré sa premietajú a tak. A ja budem čoskoro pracovať vo zvukárskom tíme.

Robíte rozdiel medzi tým, ako hráte na koncertoch a keď hráte chvály?

Dave: Jasné, veľký rozdiel! Aj keď na koncertoch veľmi chceme, aby ľudia zažili Boha, ale pre nás to nie je to isté, ako hranie v kostole a spievanie chválových pesničiek. Naše koncerty sú hudobný výkon, je to o zábave, ale v zhromaždení to nie je o nás, teda, aspoň by nemalo byť. My len máme pomáhať ľuďom chváliť Boha. Chceme, aby aj to bola súčasť našich koncertov, ale tie sú teda hlavne o tej show, ako inak... Takže my v tom vidíme a robíme obrovský rozdiel.

Matt: Pesničky, ktoré píšeme pre [dweeb] sú často o osobných veciach, cez ktoré sme si prešli, a iní sa v nich ľudia môžu, ale nemusia nájsť.

Váš výzor nie je práve štandardný (smiech), máte s tým niekedy problémy? Nespochybňujú kvôli tomu niektorí ľudia mieru vášho kresťanstva?

Dave: Niektorí si to môžu myslieť, ale málokedy nám to aj povedia. Z našich vlastných skúseností, zbor je masa rozdielov, rôznych ľudí a osobností. Sú obrovské vekové rozdiely, obrovské rozdiely v hudobnom vkuse, rôzne zamestnania, proste celá škála ľudí. Takže niektorým sa zdáme „iní", ale myslím si, že zbor je aj o akceptovaní ľudí aj s tým ako vyzerajú, akú majú prácu a tak. V tom je práve tá krása spoločenstva, tá paleta rôznych ľudí.

Tim: Pre Boha nie je dôležité, čo nosíš, pretože človek hľadí na vonkajšok, ale Boh hľadí na srdce. Takže podstatný je náš vnútorný človek, to, čo máme v srdci a to, čo nám ide z úst, je už len dôsledok. Nie je dôležité, ako máme dlhé vlasy, alebo ako máme obtiahnuté nohavice (smiech)...

Mňa frustruje keď kresťania povedia: „Vzhľadom na to, že ste v kapele kresťania, tieto veci nie sú podstatné..." Ja si myslím, že ľudia občas používajú kresťanstvo ako výhovorku ich priemernosti a aj kresťanské kapely a hudobníci, či už hudobne alebo profesionálne a aj spôsobom akým sa imidžovo prezentujú, sa často držia toho „mainstreemu". Ja si myslím, že kresťania by mali byť tí, ktorí odrážajú slávu Boha a všetko, čo robíme, by malo byť na samom vrchu, vpredu, excelentné.

Keď ste prišli na Slovensko, mali ste možnosť bývať v hoteloch. Ale vy ste sa rozhodli, že chcete byť ubytovaní v rodinách. Prečo?

B'man: Je krajšie bývať v rodinách, pretože hotely sú nudné a otupné. Neobsahujú žiadnu kultúru, sú všade rovnaké. V rodinách máme možnosť zažiť niečo z vašej krajiny...

Tim: Halušky! (hromadný smiech)

B'man: Sme skvelí priatelia, ale keď sme na cestách, tak nám chýba domov a vtedy bývanie po domácnostiach je omnoho príjemnejšie, je to taký viac rodinný život.

Dave: Keď ste v peknom hoteli, všetko je pekné, ale v podstate netrávime spolu čas. A čo mám rád na tejto práci, je stretávanie nových ľudí, trávenie času s nimi a spoznávanie sa. Kebyže sme v hoteli, tak nič z tohto sa nezrealizuje.

Tim: Ďalšia vec je, že si sme vedomí, koľko veľa to ľudí stojí, aby nám zaplatili letenky, štyrom ľuďom a batožine, jedlo na dva týždne... Ono to nie je lacné. A ešte nám platiť hotely... To by bolo pre nich obrovské bremeno. Sme si toho vedomí, vieme, že financie nie sú bezodné. Takže robíme, čo môžeme, aby sme trochu odľahčili veci. Takže okrem všetkých kultúrnych a spoločenských prínosov tým chceme trochu menej zaťažiť aj finančne.

V rámci SlovakiaTour Dweeb odohrali 18 koncertov na Slovensku aj v Čechách. Podľa organizátorov mali veľký úspech medzi mladými najmä preto, lebo hrajú štýl, ktorým sú ľuďom blízki a tým, akú hudbu hrajú, čo je jej obsahom a motívom, dali ľuďom najsilnejšie svedectvo aké mohli.

www.dweebmusic.co.uk

VIANOČNÁ PONUKA
pre Vás

Obľúbené prípravky vo výhodných cenách

Allpresan

Allpresan® pedicare

Exkluzívny program pre základnú a intenzívnu starostlivosť o nohy vo forme vysoko účinnej patentovanej krémovej peny s hodnotnými látkami.

1. **Krémová pena** na veľmi suchú pokožku nôh a **koncentrát na kúpeľ nôh** na veľmi suchú pokožku v hodnote 4,98 €
   s ureou a aloe vera
2. **Sprej** na veľmi suchú pokožku nôh a **krémová pena** na popraskanú pokožku nôh v hodnote 4,98 €
   s ureou, kyselinou stearovou a pupalkovým olejom

Allpresan® SkinCair

Inovatívna produktová línia určená predovšetkým na starostlivosť a regeneráciu pokožky rúk, nôh a celého tela s unikátnym zložením.

3. **Ošetrujúca krémová pena** na ruky a **vyživujúca krémová pena** na telo v hodnote 5,66 €
   s olivovým olejom, kyselinou hylaurónovou a vitamínmi A, C a E
4. **Aktívna krémová pena** na ruky a **dvojfázový peeling** na ruky v hodnote 10,97 €
   s olivovým olejom, kyselinou hylaurónovou a vitamínmi A, C a E

Uvedené balíčky si môžete objednať u nás, vo Vašej lekárni alebo na www.eulekaren.sk.

Výhradný distribútor: TRANSMEDIC SLOVAKIA, s.r.o., Lazovná 68, 974 01 Banská Bystrica, Tel.: 048 / 471 18 19, 471 18 29, 471 18 30, www.transmedic.sk
Ceny sú uvedené s 19 % DPH. Ponuka platí do vypredania zásob.

December:
Trocha netradičný
LITERÁRNY DIALÓG

Január:
Ako žijú kresťanskí podnikatelia?
Prispejte svojimi názormi do témy:
SONDA DO PODNIKANIA

Február:
Otvárame ďalšie tabu.
vyjadrite svoj názor (aj anonymne) k téme:
ANTIKONCEPCIA A MY

Privítame Vaše názory a postrehy:
dialog@mesacnikdialog.sk
v diskusnom fóre na:
www.mesacnikdialog.sk
aj písané na adresu redakcie

ZAPOJTE SA AJ VY DO TVORBY DIALÓGU